

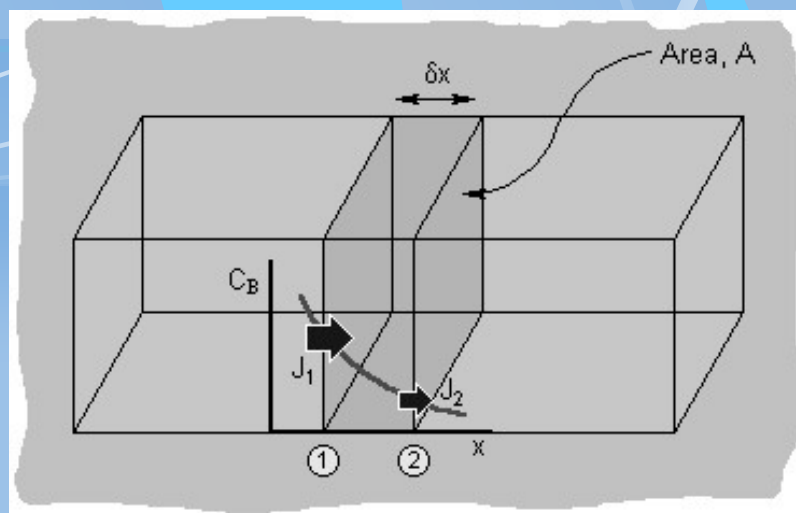
Audio test:

Difúze

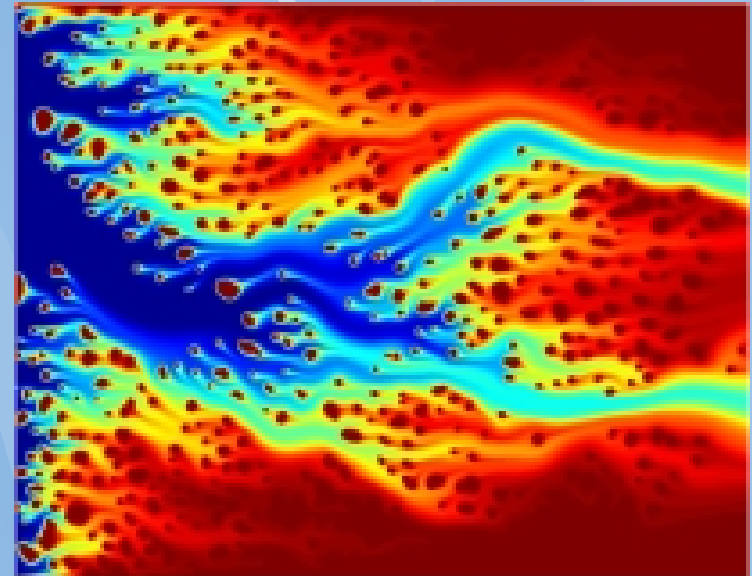

Přednášející: doc. Jiří Sopoušek

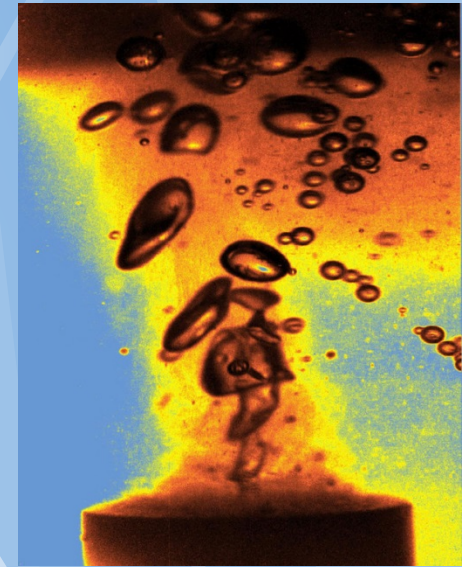
Obsah

- **Transport hmoty**
- **Příčina difúze**
- **Atomární mechanismy Difúze**
- **Substituční difúze**
- **Intersticiální difúze**
- **Atomární mobilita**

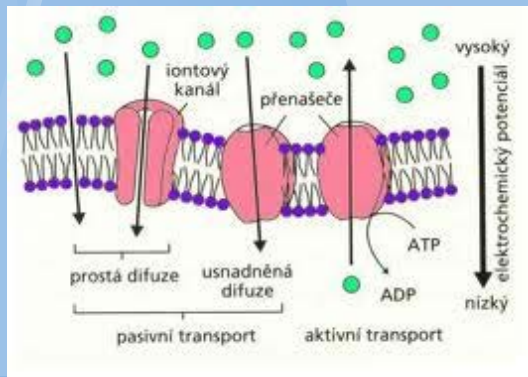

Transport hmoty

- Uzavřená soustava
- Otevřená soustava
- Difúze, konvekce, mechanické pohyby (kombinace)

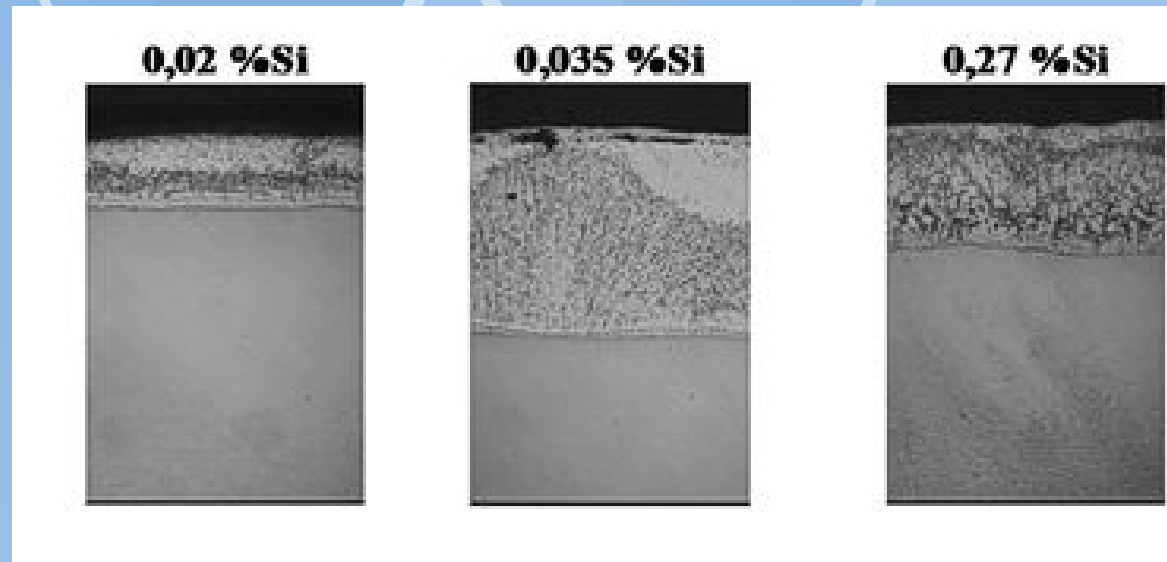
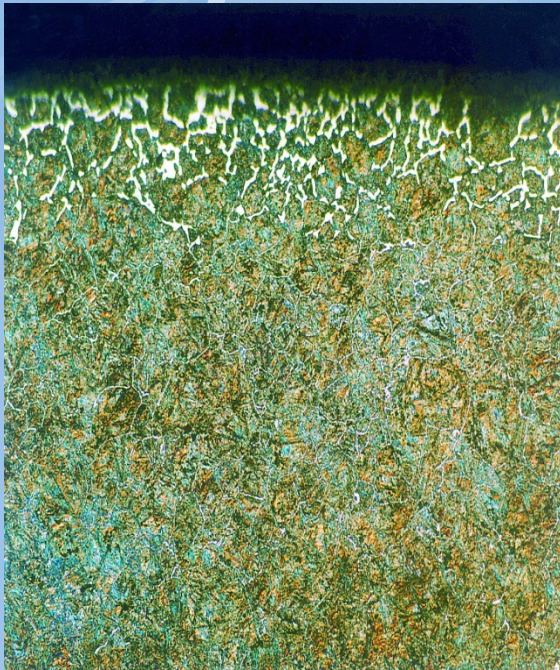
Difúze a konvekce

Difúze

**Nauhličená
CrMn ocel**

Žárové zinkování

<http://www.povrchovauprava.cz/clanek/49/aktualni-problemy-vytvoreni-povlaku-typu-duplex-na-podkladech-zinkovanych-ponorem>

Metalurgické příklady

Pravý Damask

(vanad, pomalé tuhnutí, dentrity)

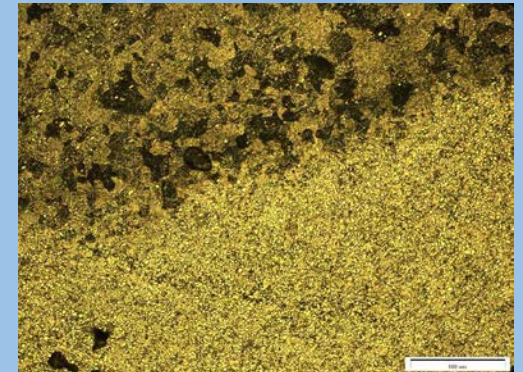
Z jednoho kusu,
nekoroduje (indie,
japonsko)

Npravý Damask (kovářský)

(C ocel 0,6% a 1,1%, ohýbání +skování, perliticko
cementitický)

Sendvič, koroduje
(keltové)

<http://www.noze-nuz.com/recenze/damasek1/damasek1.php>

Příčina difúze

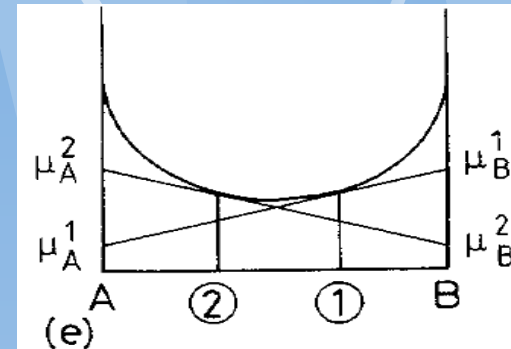
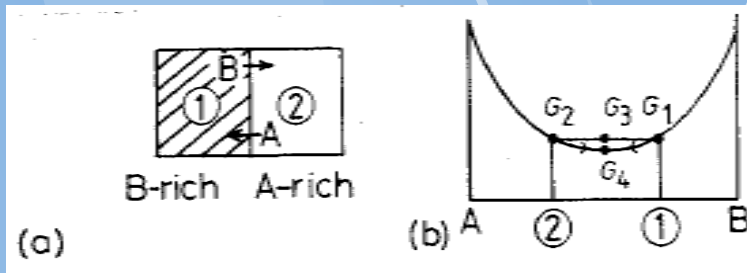
Makroskopický pohled

Schéma

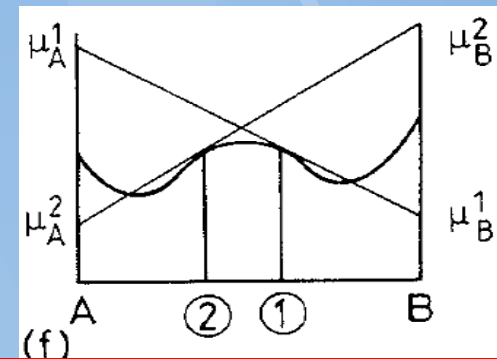
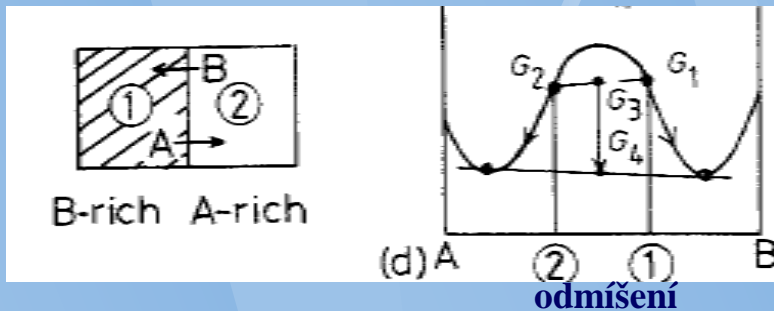
Celková energie

Chemické potenciály

Down-hill

Up-hill

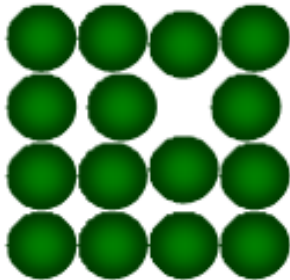

Dva stavy
jeden
metastabilní

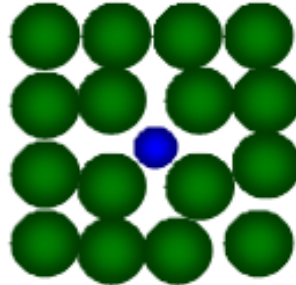
Difúze je důsledkem snahy uzavřené soustavy po dosažení minima energie (Gibbsovy)

Bodové poruchy

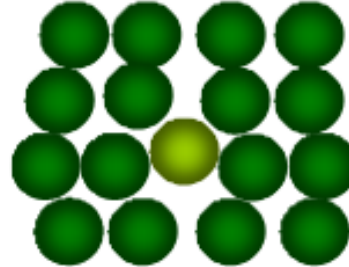
Point defects of crystals

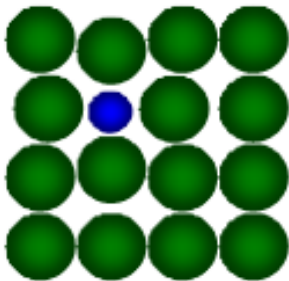
Vacancy

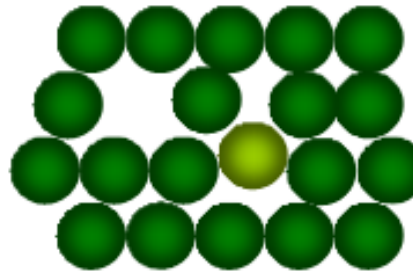
Interstitial impurity

Self-interstitial

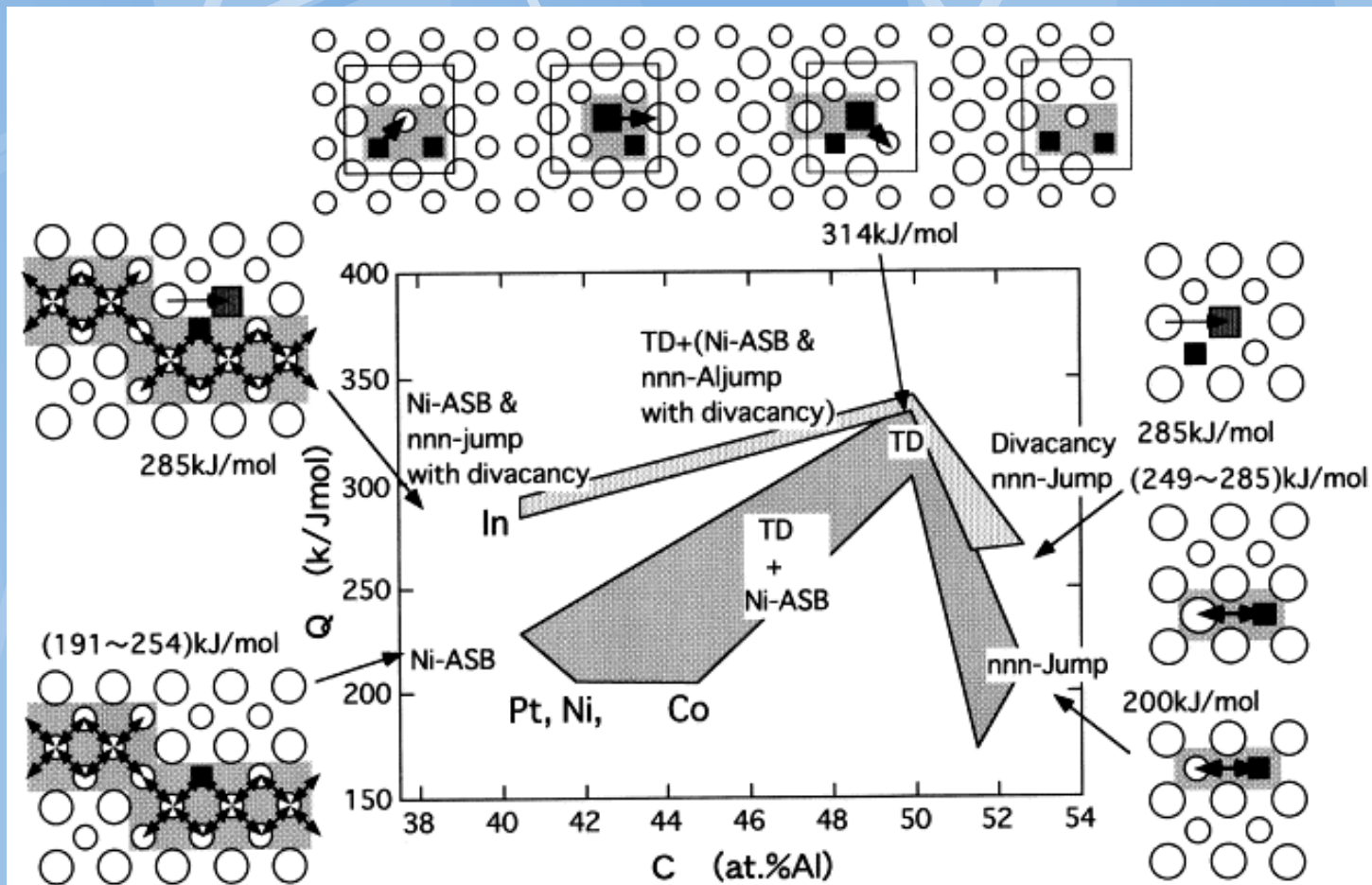

Substitution impurity

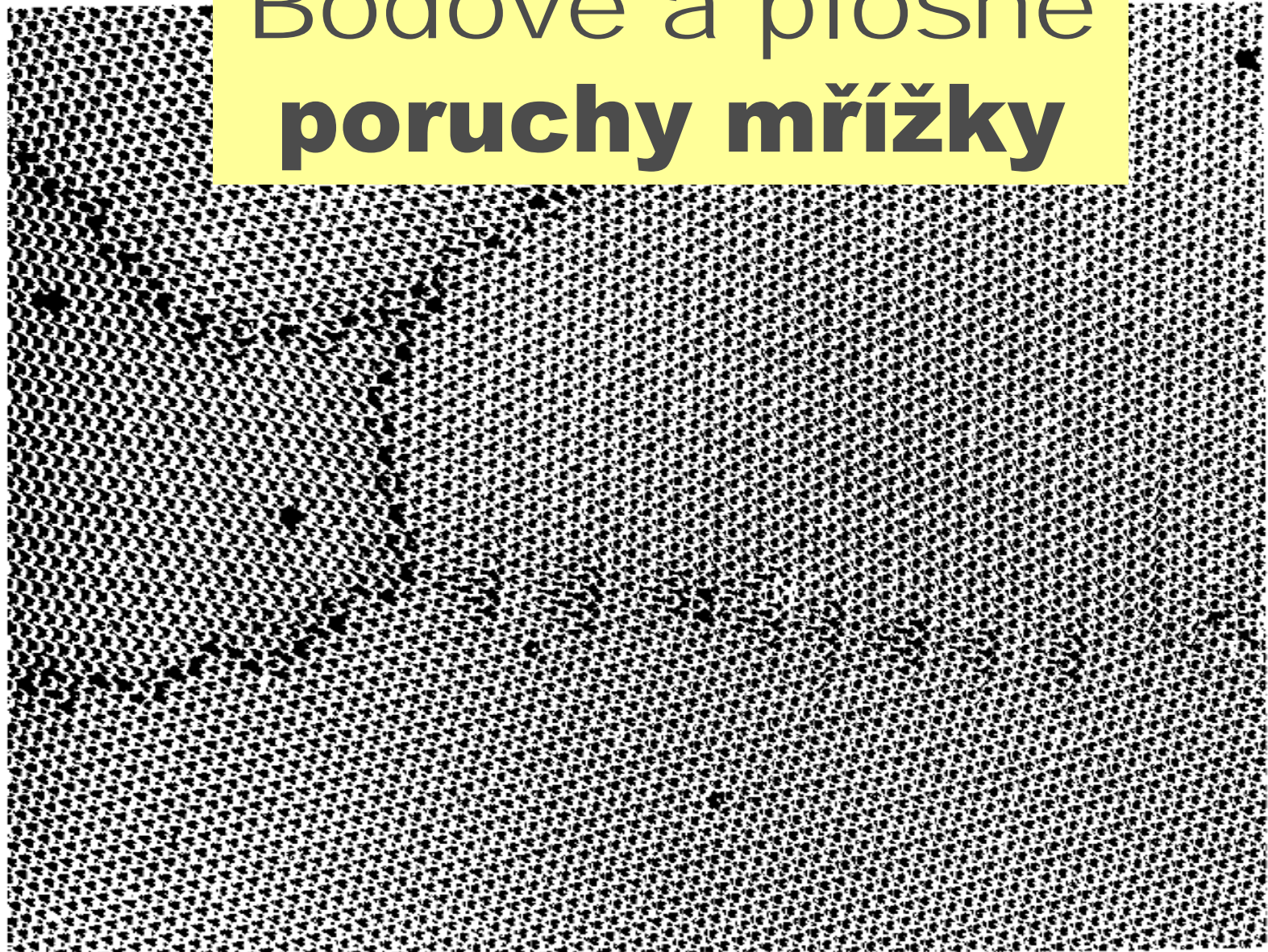
Frenkel defect

Realita-Difúze v AlNi

Bodové a plošné **poruchy mřížky**

Různé typy poruch (kuličkový model)

Vakance - termické

Vibrační a configurační entropický příspěvek:

$$\Delta S = X_v \Delta S_v - R(X_v \ln X_v + (1 - X_v) \ln (1 - X_v))$$

Entropie směsi atomů s vakancemi

Entropie vakancí u sebe

$$\Delta H \approx \Delta H_v X_v$$

Pak:

$$G = G_A + \Delta G = G_A + \Delta H_v X_v - T \Delta S_v X_v$$

$$+ RT(X_v \ln X_v + (1 - X_v) \ln (1 - X_v))$$

Vyšetříme minimum:

$$\left. \frac{dG}{dX_v} \right|_{X_v = X_v^e} = 0$$

Takže:

$$X_v^e = \exp \frac{-\Delta G_v}{RT}$$

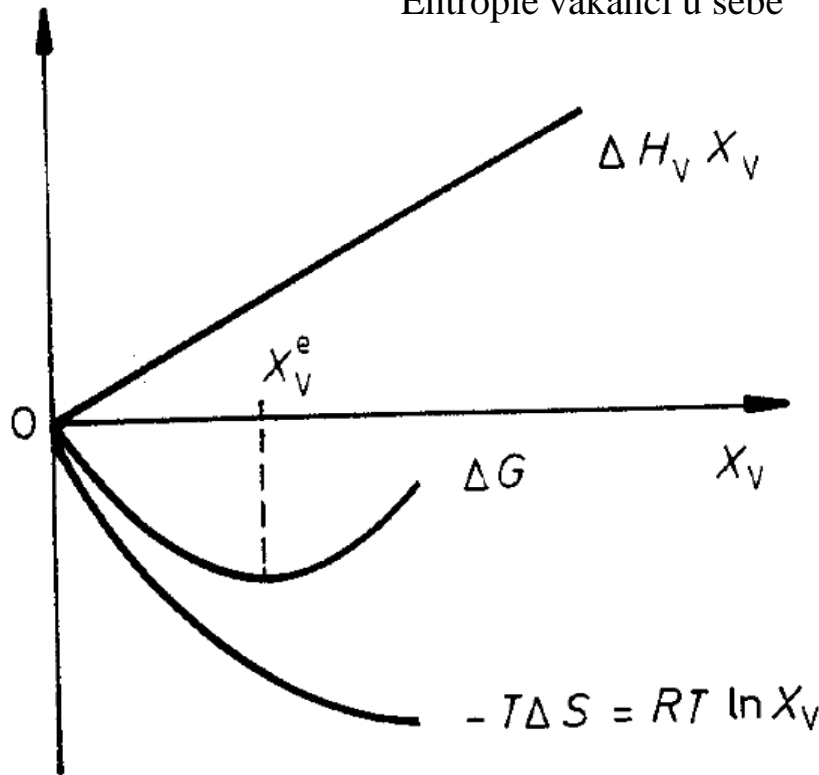
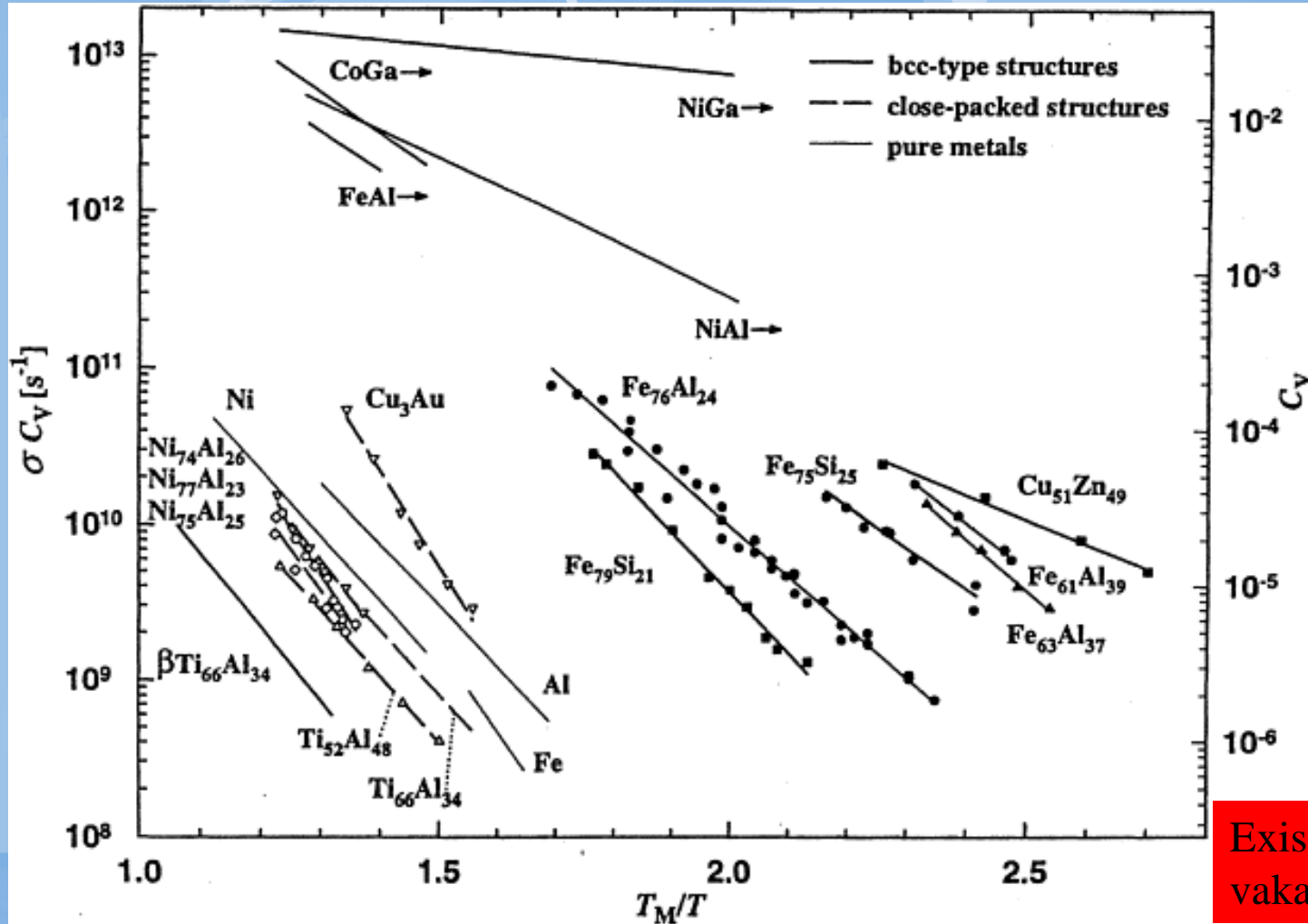

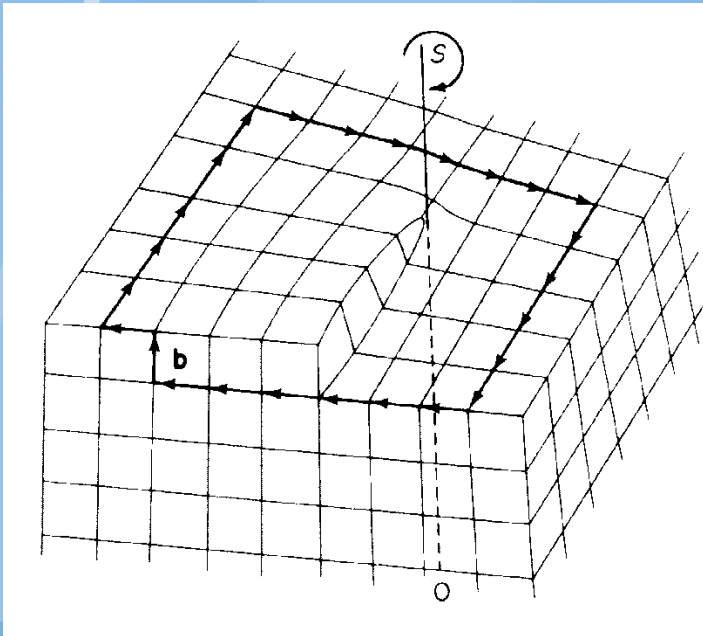
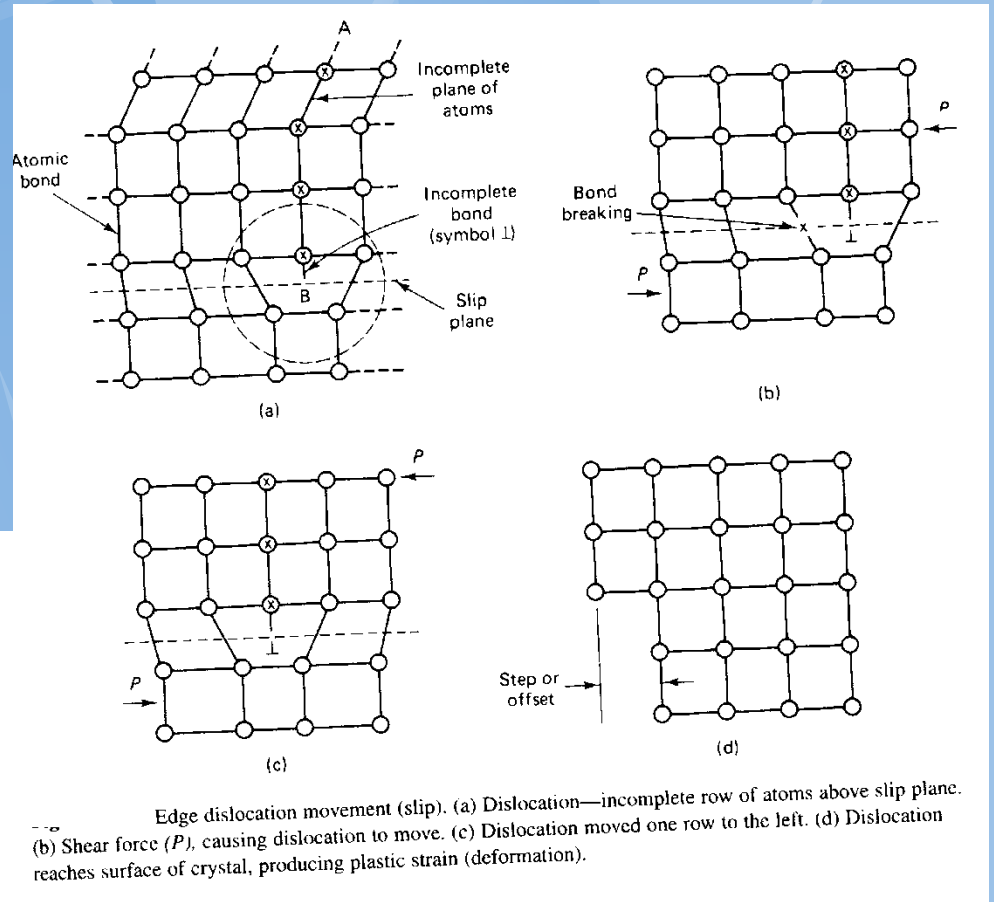
Fig. 1.37 Equilibrium vacancy concentration.

Vakance v různých materiálech

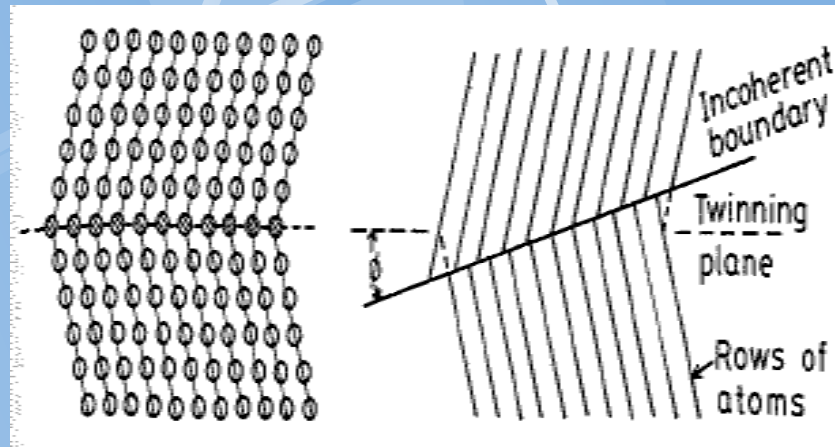
Existují i tzv strukturální vakance (cca nad 5%)

Dislokace

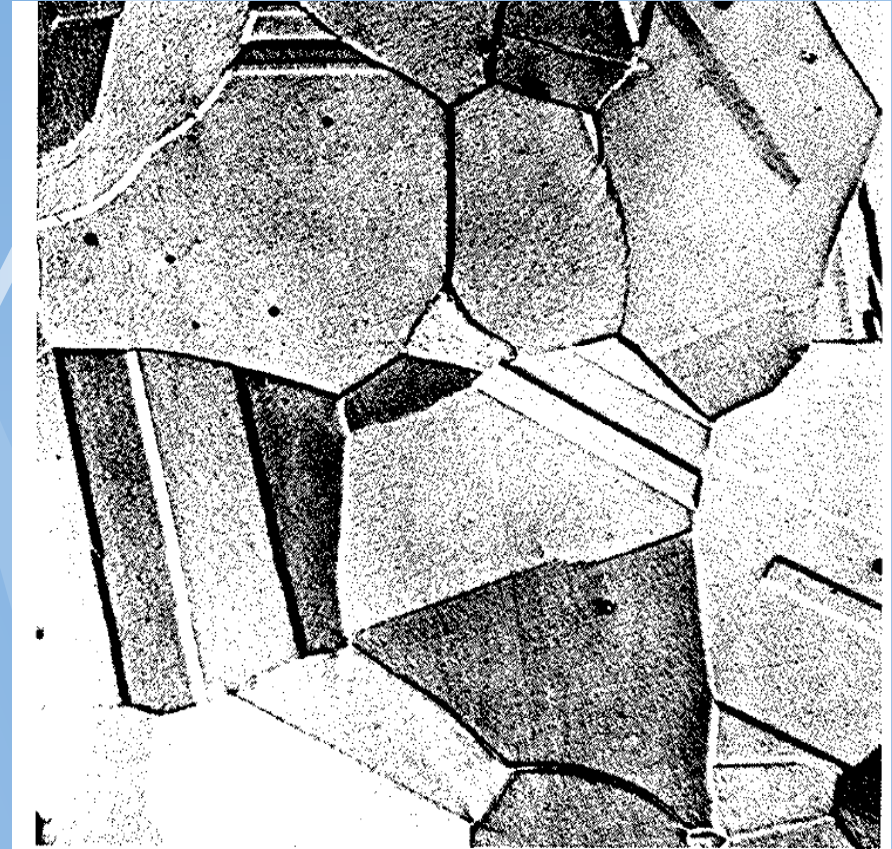
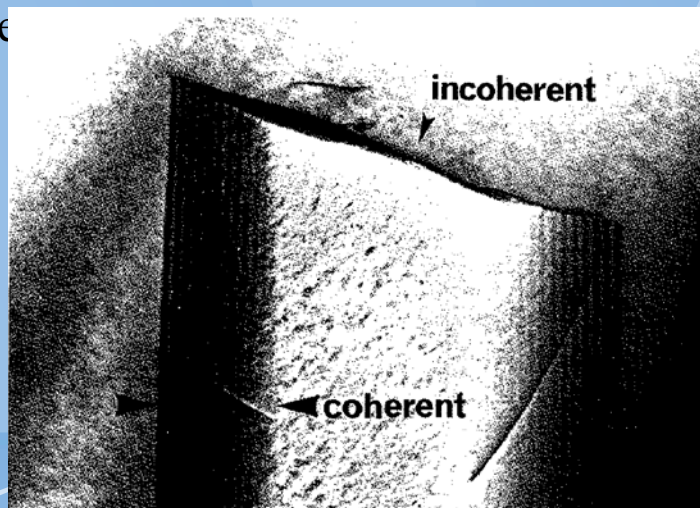

A screw dislocation. (Arthur L. Ruoff, *Materials Science* © 1973. Reprinted by permission of Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J.)

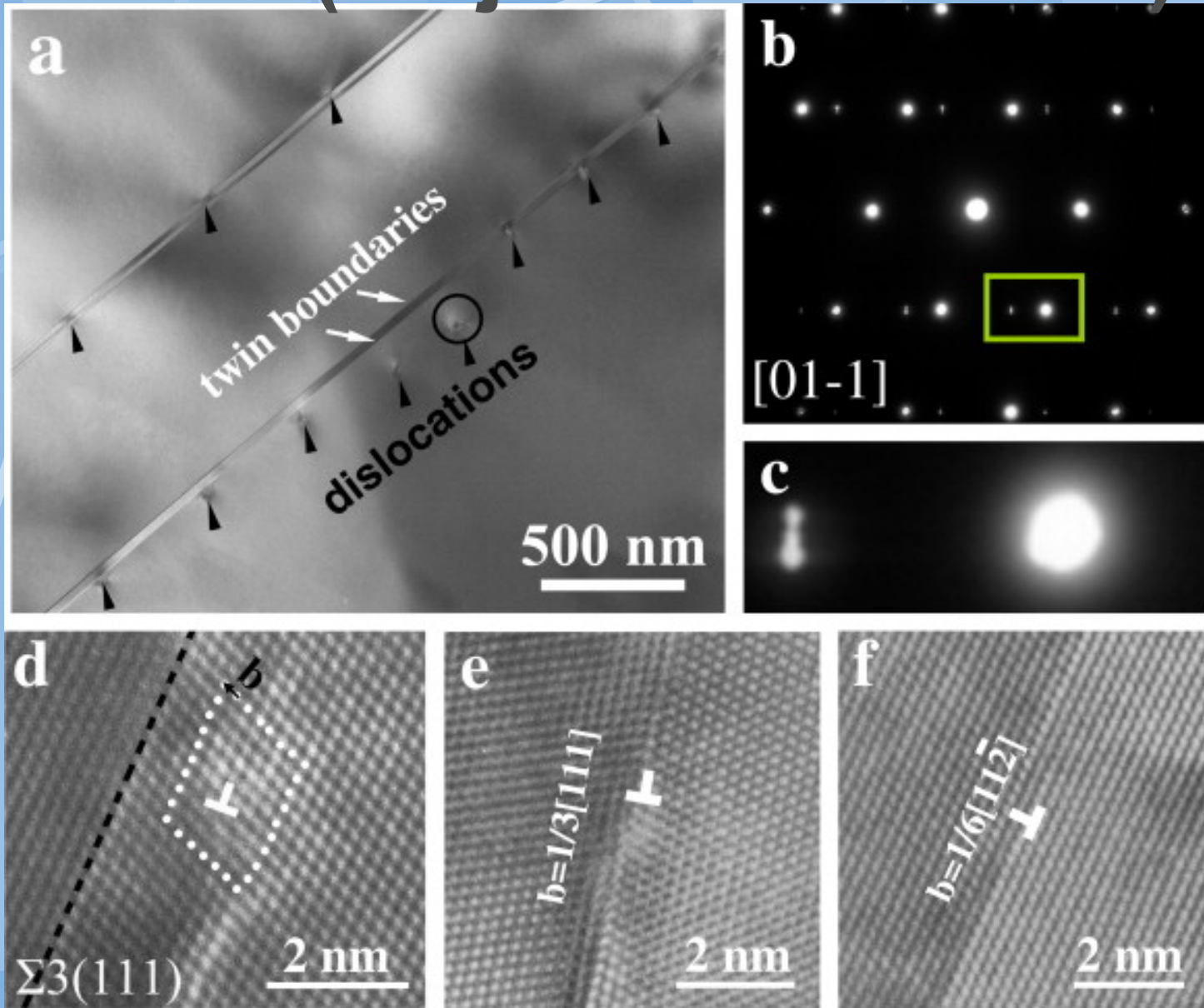
Plošné poruchy

Dvojčata, hranice nízkoúhlové a vysoko.
Koh

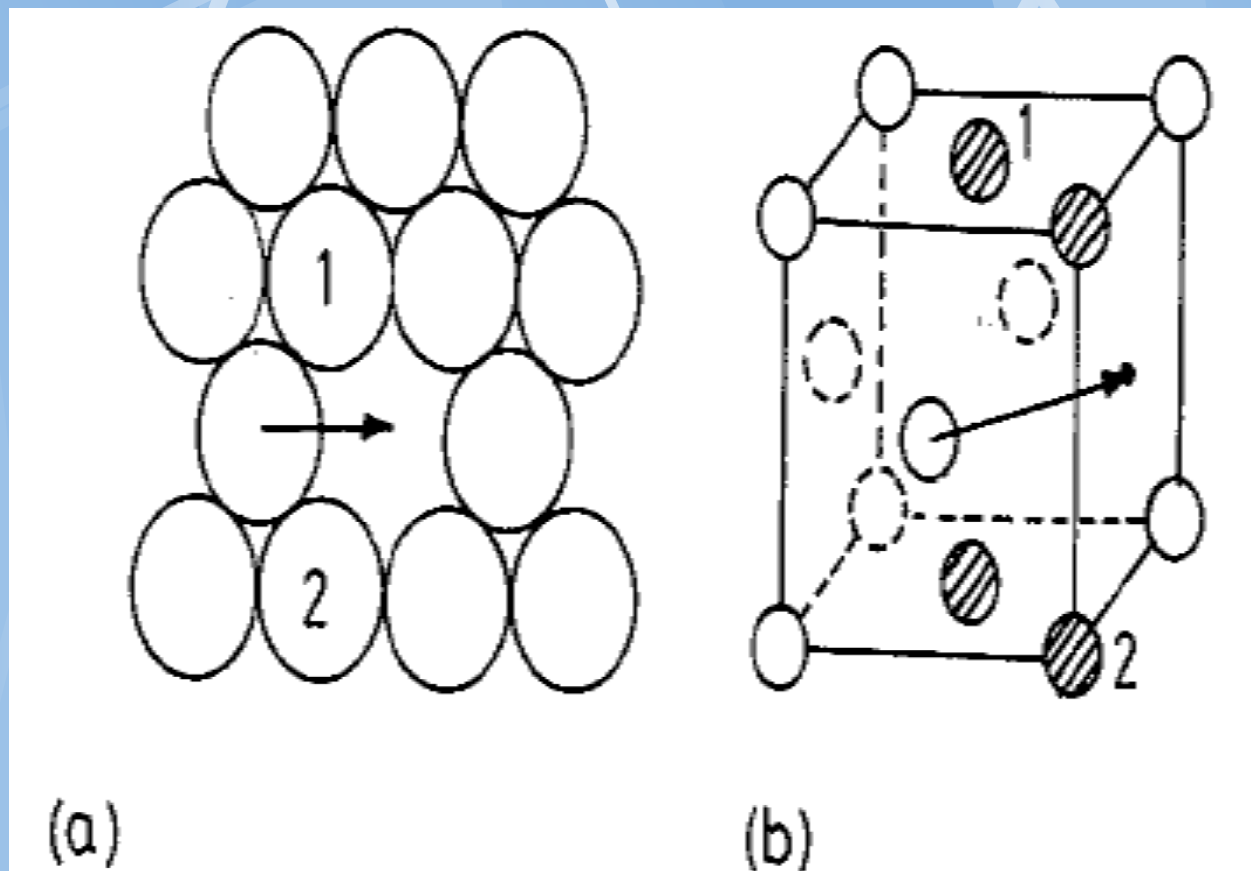

HTEM (dvojčata a dislokace)

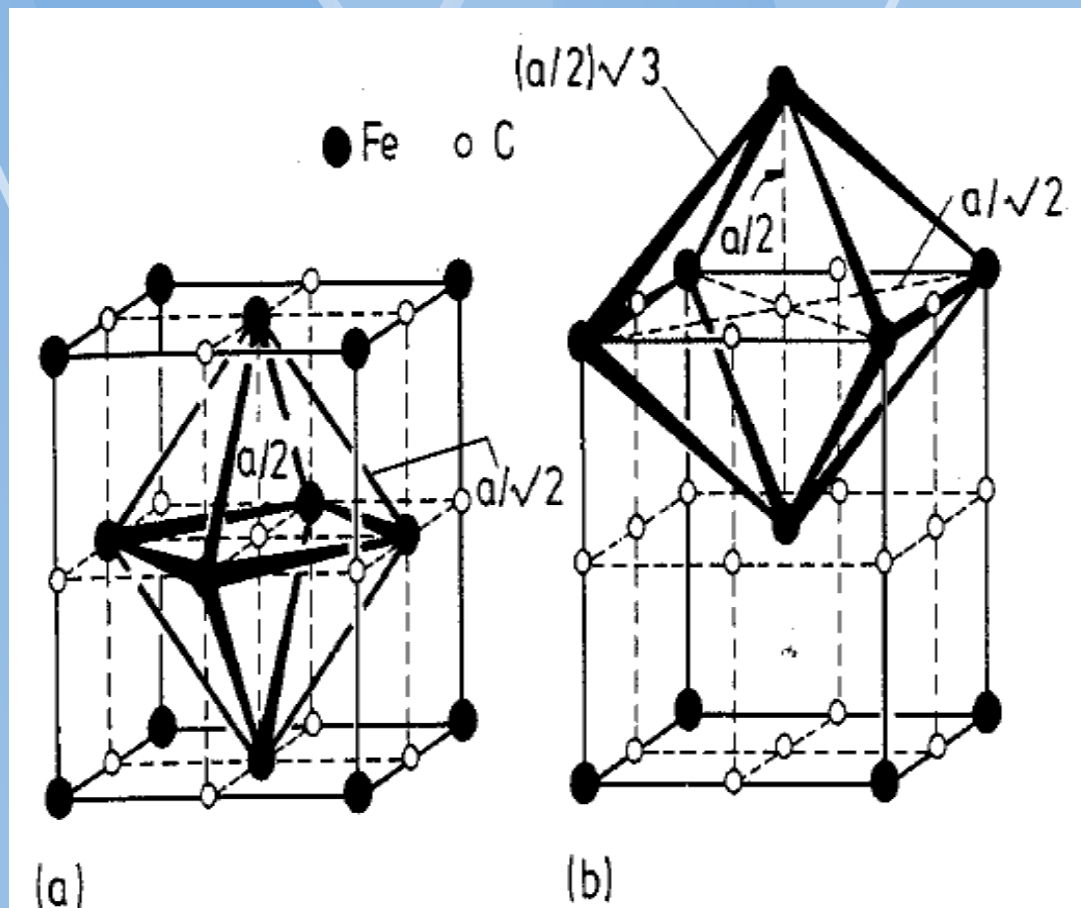
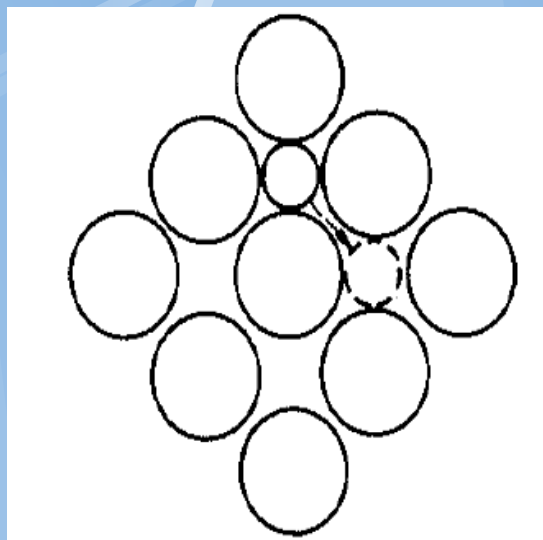

Atomární mechanismy difúze

Vakanční mechanismus - substituční

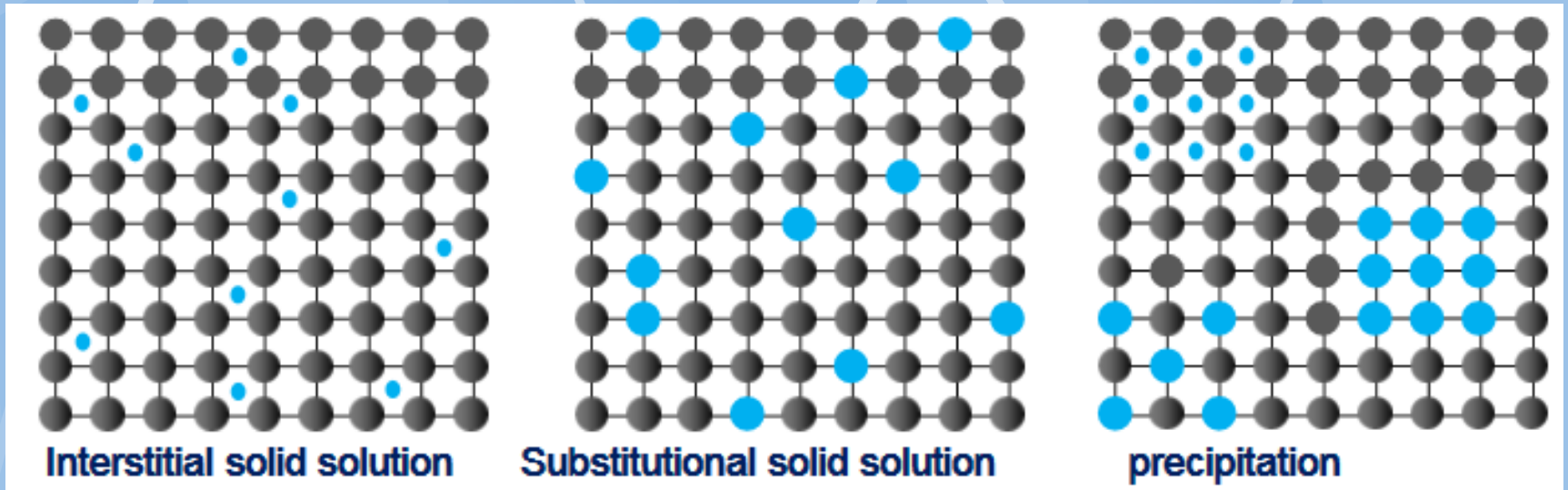

Vakanční mechanismus -intersticiální

Tuhé roztoky a precipitáty

Interstitial diffusion

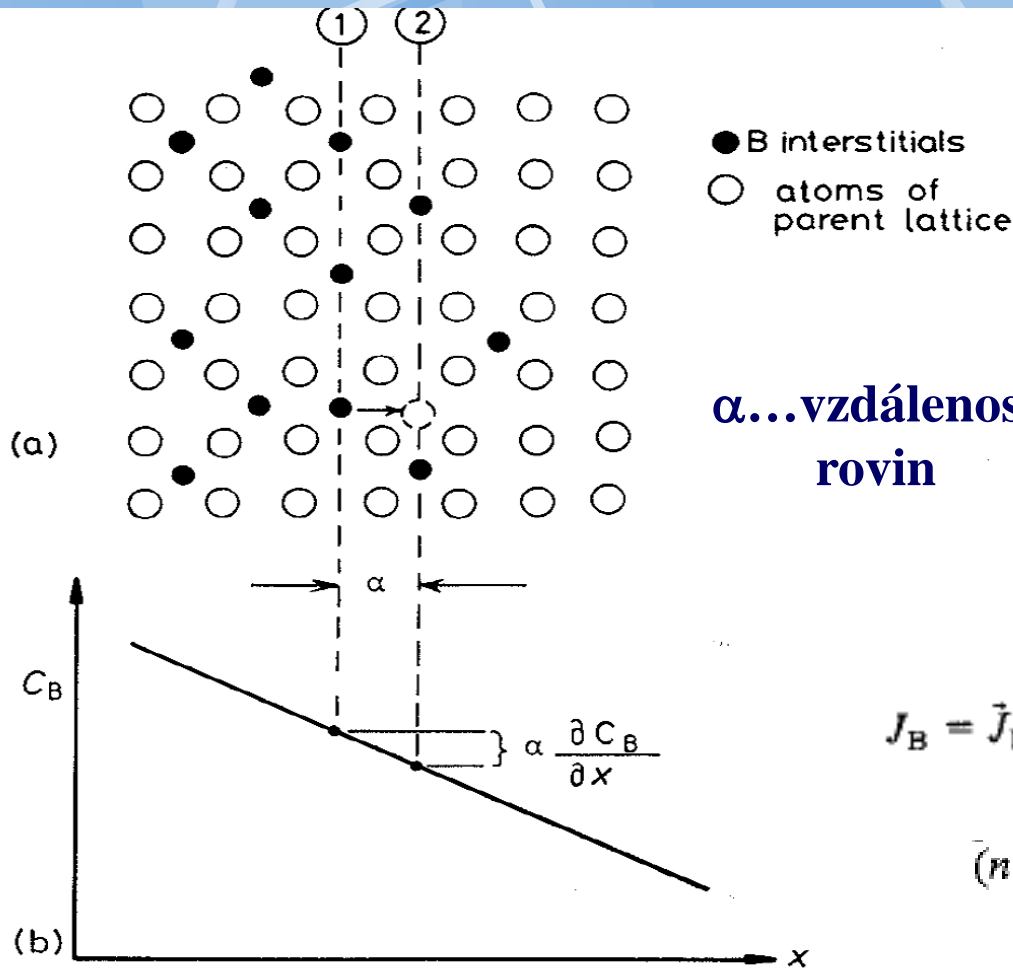

Fig. 2.5 Interstitial diffusion by random jumps in a concentration gradient.

Γ_B ...frekvence náhodných termických přeskoků
 n_1, n_2 ...počet atomů B v rovině 1 a 2

$$\bar{J}_B = \frac{1}{6} \Gamma_B n_1 \quad \text{atoms m}^{-2} \text{ s}^{-1}$$

$$\bar{J}_B = \frac{1}{6} \Gamma_B n_2 \quad \text{atoms m}^{-2} \text{ s}^{-1}$$

$$J_B = \bar{J}_B - \bar{J}_B = \frac{1}{6} \Gamma_B (n_1 - n_2)$$

$$(n_1 - n_2) = \alpha (C_B(1) - C_B(2))$$

Pak:

1. Fickův zákon

$$J_B = -\left(\frac{1}{6}\Gamma_B\alpha^2\right)\frac{\partial C_B}{\partial x} \quad \text{atoms m}^{-2} \text{ s}^{-1}$$

Kde označíme

$$D_B = \frac{1}{6}\Gamma_B\alpha^2$$

tím

$$J_B = -D_B\frac{\partial C_B}{\partial x}$$

1. Fickův
zákon

D_B ...intrinsic difusivity (vnitřní
difúzní koeficient)

**POZOR: Γ_B a tím i D_B závisí na koncentraci B
ale i dalších složek.**

Γ_B může záviset i na směru přeskoků (nekubické mřížky)

„Náhodná procházka“

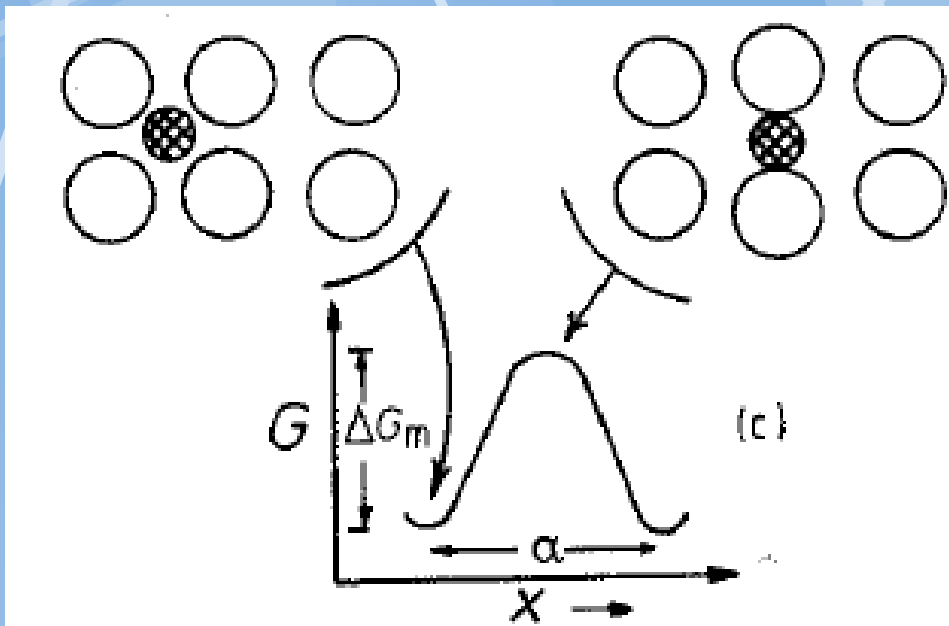
vede k:

$$r = \alpha\sqrt{(\Gamma t)}$$

$$r = 2.4\sqrt{(Dt)}$$

Difúze a teplota

J... ovlivňují nejen termické kmity atomů v ale i energetická bariera ΔG a počet okolních nor z

$$\Gamma_B = zu \exp \frac{-\Delta G_m}{RT}$$

Protože:

$$\Delta G = \Delta H - T \Delta S$$

Tak:

$$D_B = \left[\frac{1}{6} \alpha^2 zu \exp \frac{\Delta S_m}{R} \right] \exp \frac{-\Delta H_m}{RT}$$

Což je Arrheniovská závislost:

$$D_B = D_{B0} \exp \frac{-Q_{ID}}{RT}$$

Arrheniova závislost D

$$D_B = D_{B0} \exp \frac{-Q_{ID}}{RT}$$

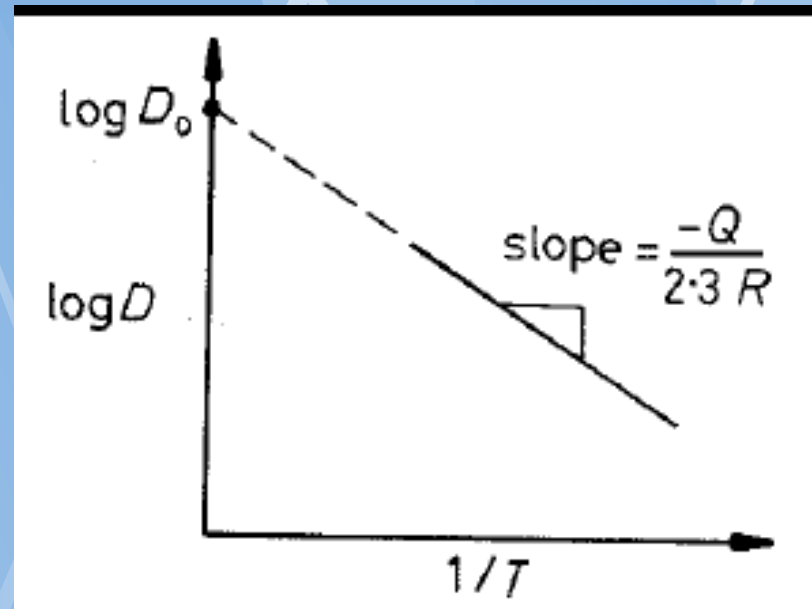
kde

$$D_{B0} = \frac{1}{6} \alpha^2 z v \exp \frac{\Delta S_m}{R}$$

$$Q_{ID} = \Delta H_m$$

Linearizace:

$$\log D = \log D_0 - \frac{Q}{2.3 R} \left(\frac{1}{T} \right)$$

Table 2.1 Experimental Diffusion Data for Interstitials in Ferritic (bcc) Iron

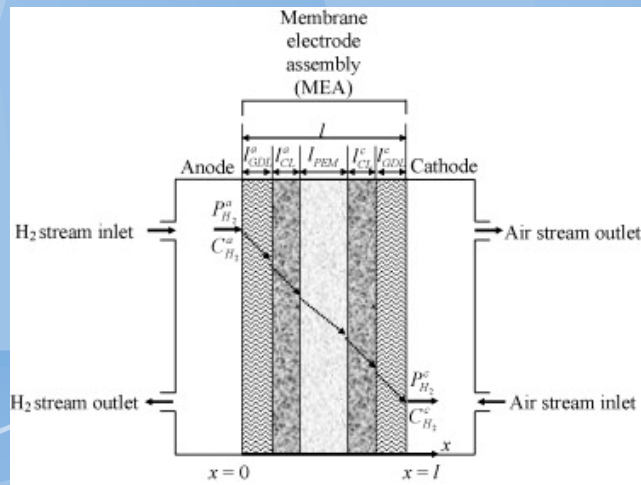
Solute	$D_0/\text{mm}^2 \text{ s}^{-1}$	$Q/\text{kJ mol}^{-1}$	Ref.
C	2.0	84.1	2
N	0.3	76.1	3
H	0.1	13.4	4

Stacionární difúze – gradient c se nemění

Vzniká po ustavení stacionárního stavu (membrány)

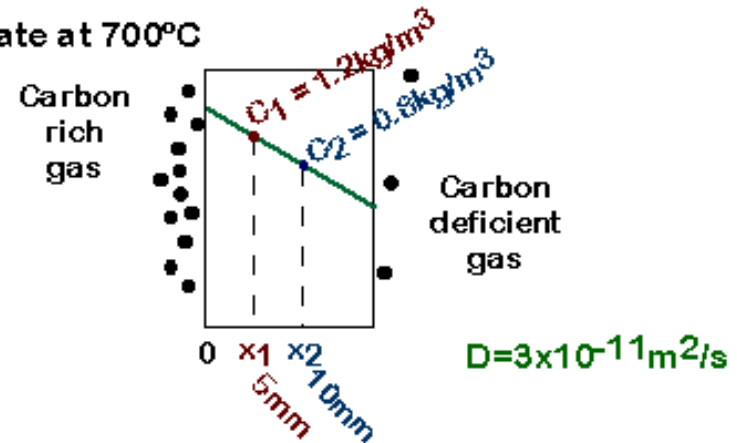
$$\frac{\partial C}{\partial x} = \frac{0 - C_H}{l} = \text{konst.}$$

$$J_H = \frac{D_H C_H}{l}$$

EXAMPLE: STEADY STATE DIFFUSION

• Steel plate at 700°C

Q: How much carbon is transferring from the rich to deficient side?

$$J = -D \frac{C_2 - C_1}{x_2 - x_1} = 2.4 \times 10^{-9} \frac{\text{kg}}{\text{m}^2 \text{s}}$$

Anderson 205-5.13

Viz analogie vedení tepla

Nestacionární difúze

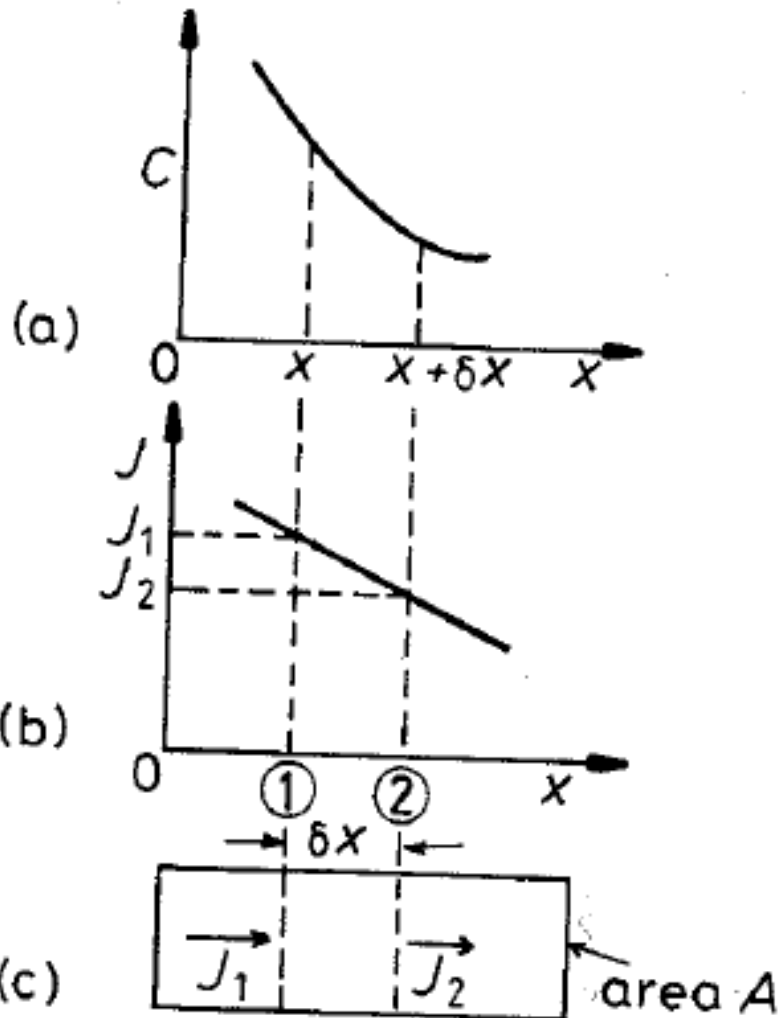

Fig. 2.8 The derivation of Fick's second law.

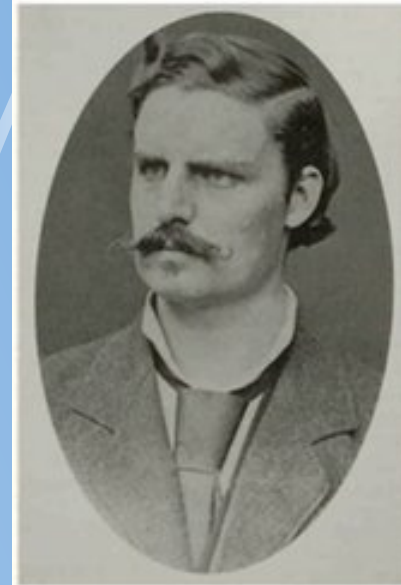
$$\delta C_B = \frac{(J_1 - J_2)A\delta t}{A\delta x}$$

$$J_2 = J_1 + \frac{\partial J}{\partial x} \delta x$$

$$\frac{\partial C_B}{\partial t} = -\frac{\partial J_B}{\partial x}$$

$$\frac{\partial C_B}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial x} \left(D_B \frac{\partial C_B}{\partial x} \right)$$

$$\frac{\partial C_B}{\partial t} = D_B \frac{\partial^2 C_B}{\partial x^2}$$

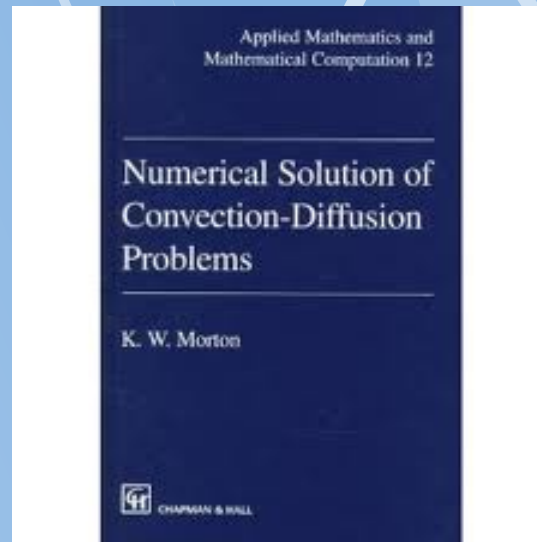
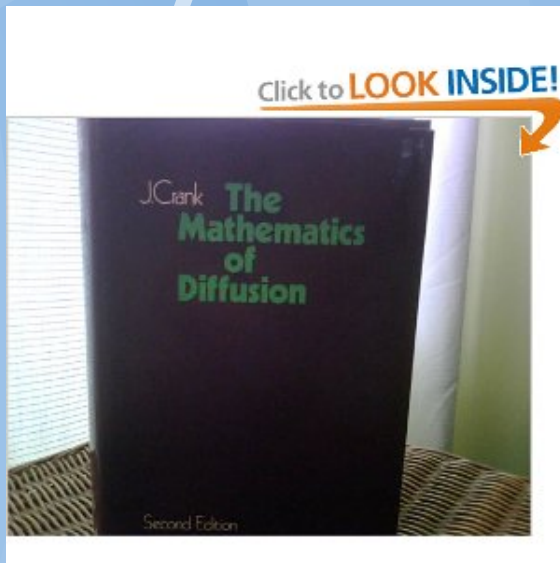

Adolf Fick

2. Fickův zákon

Řešení difúzních rovnic

- analytické řešení (přesné, integrace difúzní rovnice)
- numerické řešení (aproximace blížící se přesnému řešení, viz seminář (EXCEL, Wolfram alpha))

Problém:

- difúzní rovnice (2.Fickův z.)
- okrajové podmínky (konkrétní případ)

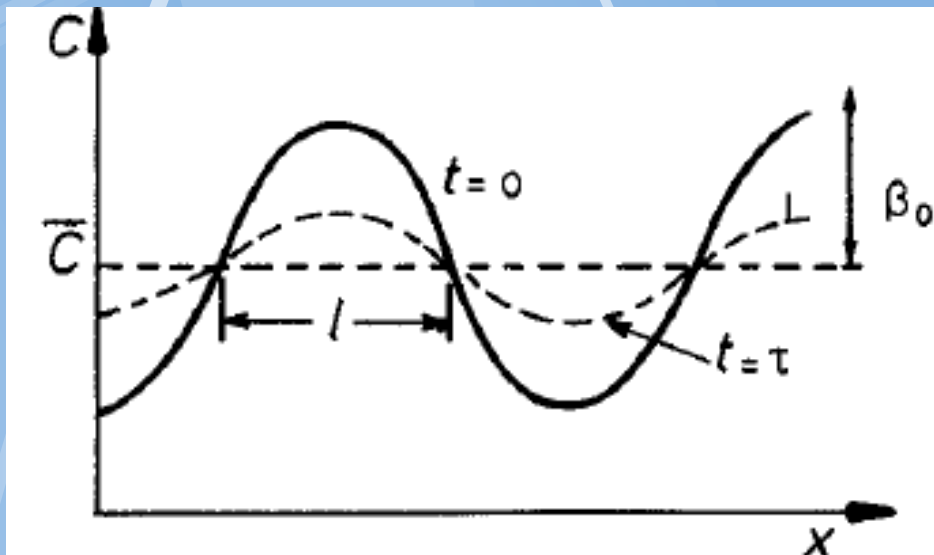
<http://farside.ph.utexas.edu/teaching/329/lectures/node74.html>

http://ceeserver.cee.cornell.edu/cee6550/Site/Lecture%20Notes_files/ch4_diffusion_v1.pdf

Příklady analytických řešení

- homogenizace (jednoduchá aproximace)

$$C = \bar{C} + \beta_0 \sin \frac{\pi x}{l}$$

Výchozí
profil

Anal. řešení

$$C = \bar{C} + \beta_0 \sin \left(\frac{\pi x}{l} \right) \exp \frac{-t}{\tau}$$

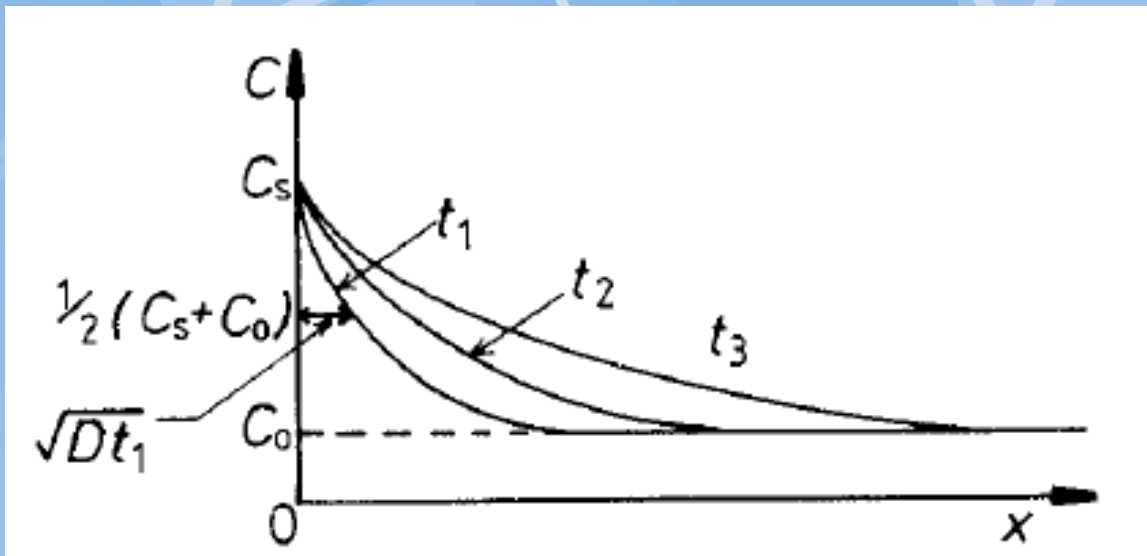
kde

$$\tau = \frac{l^2}{\pi^2 D_B}$$

$$\beta = \beta_0 \exp \frac{-t}{\tau}$$

Další analytická řešení: Shewmon: Diffusion in solid, Mc.Graw Hill, Newe York, 1963

Nauhličování

Problém:

-difúzní rovnice
(2.Fickův z.)

- okrajové
podmínky: situace
v čase 0, C_s konst.
 $C_\infty=0$

$$C = C_s - (C_s - C_0) \operatorname{erf} \left(\frac{x}{2\sqrt{(Dt)}} \right)$$

kde

$$\operatorname{erf}(z) = \frac{2}{\sqrt{\pi}} \int_0^z \exp(-y^2) dy$$

Pro nauhličení

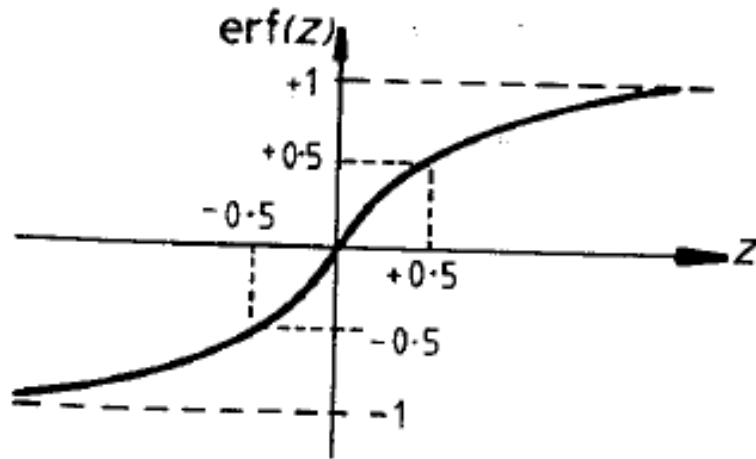
$$C = C_0 \operatorname{erf} \left(\frac{x}{2\sqrt{(Dt)}} \right)$$

$$x \approx \sqrt{(Dt)}$$

Floušťka pro $C=(C_0 + C_\infty)/2$

Analogicky pro oduhličení

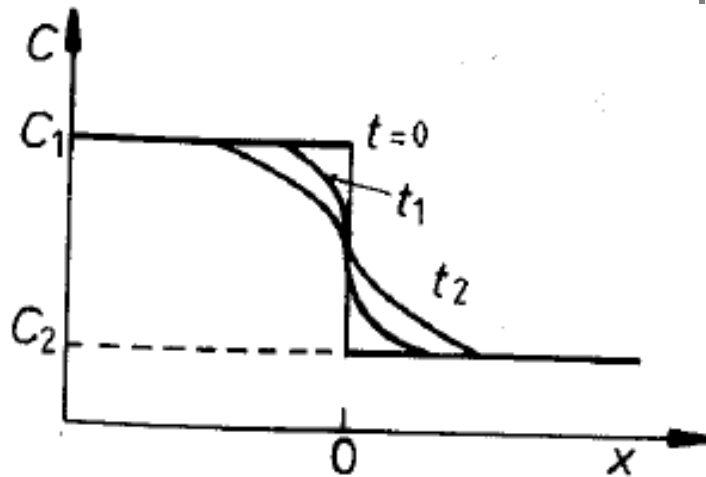
Difúzní pár

$$C = \left(\frac{C_1 + C_2}{2}\right) - \left(\frac{C_1 - C_2}{2}\right) \operatorname{erf}\left(\frac{x}{2\sqrt{(Dt)}}\right)$$

(a)

$$x \approx \sqrt{(Dt)}$$

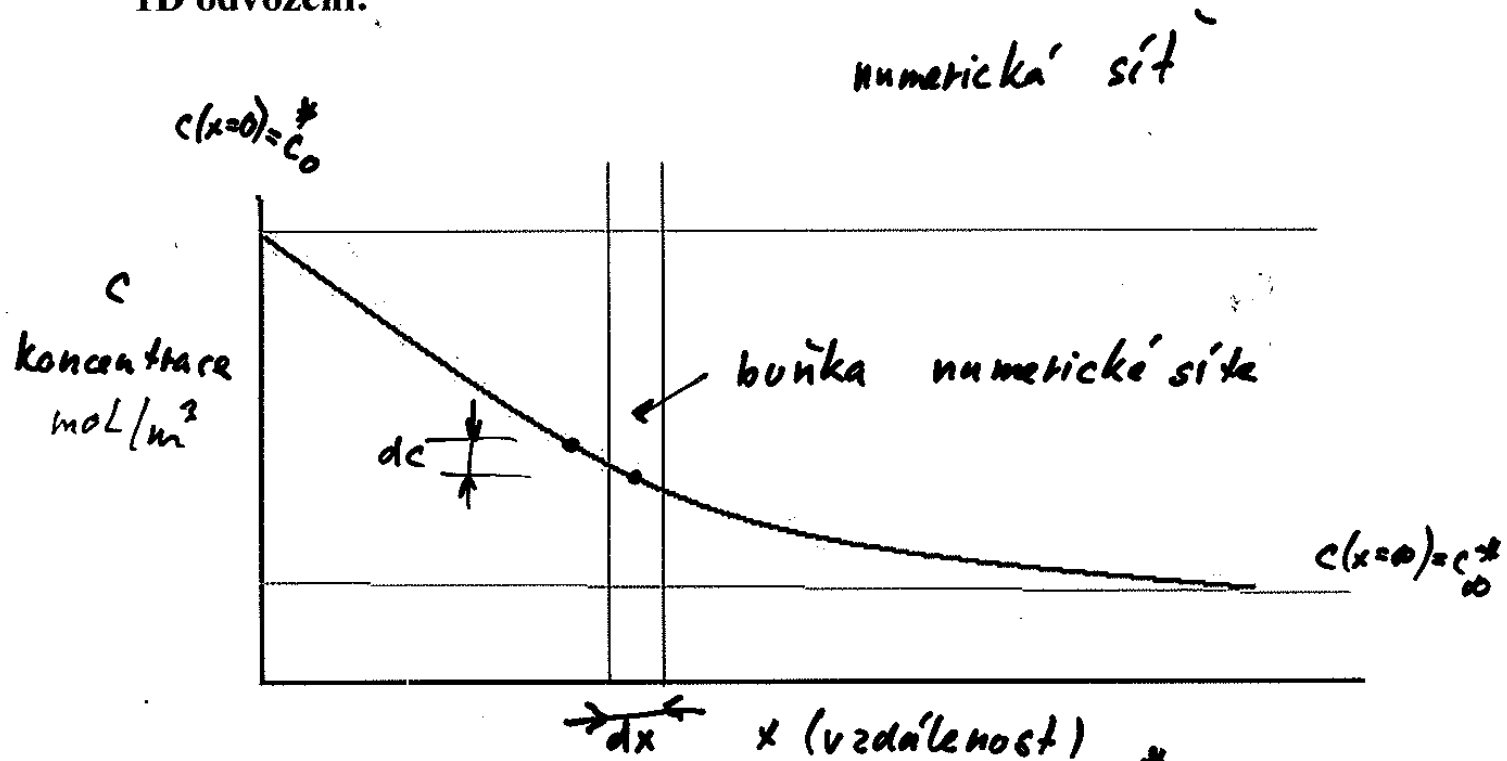
(b)

Modelování viz DICTRA

- výpočty Difúzních koeficientů z mobilit spec model pro reálné chování

Numerické řešení

1D odvození:

1. Fickův zákon:

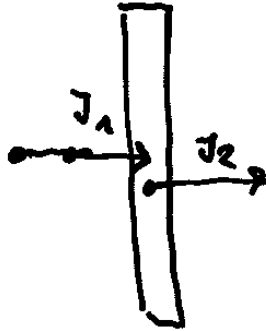
$$J = -S \cdot D \cdot \frac{dc}{dx} \quad [\text{mol m}^{-2} \text{s}^{-1}]$$

$$\Rightarrow \frac{dJ}{dx} = -S D \frac{d^2c}{dx^2}$$

Látkové toky

2 Fickův zákon:

krok času: dt

$$dc = \frac{dn}{V} = \frac{-dJ \cdot dt}{S \cdot dx} = - \left(-S \cdot D \cdot \frac{d^2c}{dx^2} \right) \frac{dt}{S} = +D \cdot \frac{d^2c}{dx^2} \cdot dt$$

$$\Rightarrow \boxed{\frac{dc}{dt} = D \cdot \frac{d^2c}{dx^2}}$$

3D:

1. Fickův zákon:

$$\vec{J}_B = -D_B \cdot \frac{\partial C_B}{\partial \vec{r}}$$

2. Fickův zákon:

$$\frac{\partial C_B}{\partial t} = D_B \cdot \frac{\partial^2 C_B}{\partial \vec{r}^2}$$

Analytické řešení:

1. + 2. Fz + okrajové podmínky

např. pro obrázek výše:

$$\boxed{c = (c_0 - c_\infty) \cdot \operatorname{erf}(\sqrt{2Dt})}$$

Difúze v pevných látkách - Autodifúze (vakančně substituční mechanismus)

Autodifúze- difúze A^* v A : měří se značkovanými isotopy.

$$D_A^* = D_A = \frac{1}{6} \alpha^2 \Gamma$$

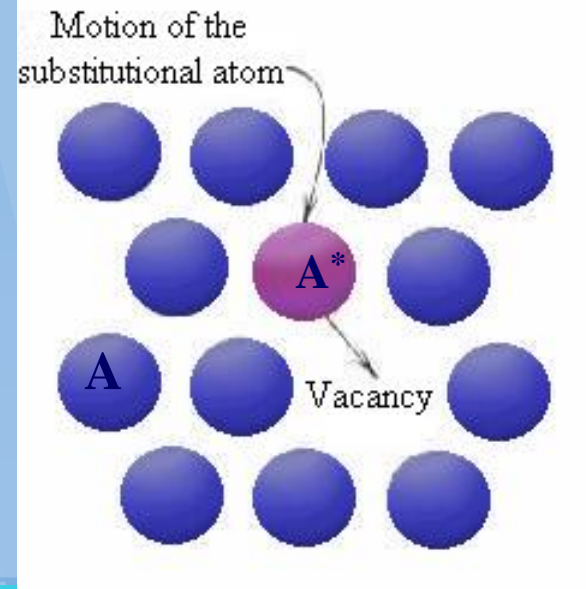
Exaktně vzato se jedná vlastně o difúzi vakancí

Γ_B ...frekvence náhodných přeskoků, α ...vzdálenost atomárních rovin

Model předpokládá: že směr skoku nezávisí na skoku předcházejícím což platí dobře pro intersticiální ale nikoliv přesně pro substituční přeskoky.

Pozor skok zpět je pravděpodobnější je nutno zavést korelační faktor $f < 1$

$$D_A^* = f D_A = f \cdot \alpha^2 \Gamma / 6$$

Frekvence přeskočků

Je pravděpodobnost energie potřebné k překonání nukleační bariéry

$$\Gamma = vz X_v \exp \frac{-\Delta G_m}{RT}$$

Kde $\exp(-\Delta G_m/RT)$

z ...Počet nejbližších sousedů

X_v ...pravděpodobnost výskytu vakance daná molárním zlomkem vakancí

Pokud je termodynamická rovnováha pro termické vakance tj.

$$X_v = X_v^e$$

$$X_v^e = \exp \frac{-\Delta G_v}{RT}$$

Po shrnutí získáváme:

$$D_A = \frac{1}{6} \alpha^2 z v \exp \frac{-(\Delta G_m + \Delta G_v)}{RT}$$

Neboť: $\Delta G = \Delta H - T\Delta S$

$$D_A = \frac{1}{6} \alpha^2 z v \exp \frac{\Delta S_m + \Delta S_v}{R} \exp - \left(\frac{\Delta H_m + \Delta H_v}{RT} \right)$$

Vztah lze napsat jako

$$D_A = D_0 \exp \frac{-Q_{SD}}{RT}$$

kde

$$D_0 = \frac{1}{6} \alpha^2 z v \exp \frac{\Delta S_m + \Delta S_v}{R}$$

a

Aktivační energie substituční difúze:

$$Q_{SD} = \Delta H_m + \Delta H_v$$

Parametry autodifúze:

Table 2.2 Experimental Data for Substitutional Self-Diffusion in Pure Metals at Atmospheric Pressure

Data selected mainly from A.M. Brown and M.F. Ashby, 'Correlations of Diffusion Constants', *Acta Metallurgica*, 28:1085 (1980).

Class	Metal	T_m K	D_0 $\text{mm}^2 \text{s}^{-1}$	Q kJ mol^{-1}	$\frac{Q}{RT_m}$	$\frac{D(T_m)}{\mu\text{m}^2 \text{s}^{-1}}$
bcc (rare earths)	ϵ -Pu	914	0.3	65.7	8.7	53
	δ -Ce	1071	1.2	90.0	10.1	49
	γ -La	1193	1.3	102.6	10.4	42
	γ -Yb	1796	1.2	121.0	8.1	3600
bcc (alkali metals)	Rb	312	23	39.4	15.2	5.8
	K	337	31	40.8	14.6	15
	Na	371	24.2	43.8	14.2	16
	Li	454	23	55.3	14.7	9.9
bcc (transition metals)	β -Tl	577	40	94.6	19.7	0.11
	Eu	1095	100	143.5	15.8	14
	Er	1795	451	302.4	20.3	0.71
	α -Fe*	1811	200	239.7	15.9	26
	δ -Fe*	1811	190	238.5	15.8	26
	β -Ti	1933	109	251.2	15.6	18
	β -Zr	2125	134	273.5	15.5	25
	Cr	2130	20	308.6	17.4	0.54
	V	2163	28.8	309.2	17.2	0.97
	Nb	2741	1240	439.6	19.3	5.2
	Mo	2890	180	460.6	19.2	0.84
	Ta	3269	124	413.3	15.2	31
W	3683	4280	641.0	20.9	3.4	

Pro stejný typ
mřížky:

$$Q/RT_m$$

...konstantní, úměrný
bodu tání T_m

bcc a hcc cca 18

Dif. Coef. Autodifuze při tání:

$$D(T_m)$$

je cca $(10^{-12} \text{ m}^2 \text{ s}^{-1})$

Látky se stejnou strukturou
mřížky a stejným typem
vazby mají koeficient
autodifúze za stejné
homologické teploty T/T_m
stejný.

$$\text{i.e. } D(T/T_m) = \text{constant.}$$

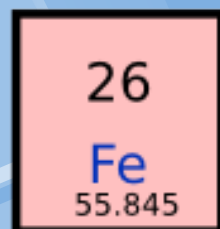

Class	Metal	$\frac{T_m}{K}$	$\frac{D_0}{\text{mm}^2 \text{ s}^{-1}}$	$\frac{Q}{\text{kJ mol}^{-1}}$	$\frac{Q}{RT_m}$	$\frac{D(T_m)}{\mu\text{m}^2 \text{ s}^{-1}}$
hcp*	Cd	594	c 5	76.2	15.4	0.99
			⊥ c 10	79.9	16.2	0.94
	Zn	692	c 13	91.6	15.9	1.6
			⊥ c 18	96.2	16.7	0.98
	Mg	922	c 100	134.7	17.6	2.3
			⊥ c 150	136.0	17.8	2.9
fcc	Pb	601	137	109.1	21.8	0.045
	Al	933	170	142.0	18.3	1.9
	Ag	1234	40	184.6	18.0	0.61
	Au	1336	10.7	176.9	15.9	1.3
	Cu	1356	31	200.3	17.8	0.59
	Ni	1726	190	279.7	19.5	0.65

Anizotropie difúze

Class	Metal	$\frac{T_m}{K}$	$\frac{D_0}{\text{mm}^2 \text{ s}^{-1}}$	$\frac{Q}{\text{kJ mol}^{-1}}$	$\frac{Q}{RT_m}$	$\frac{D(T_m)}{\mu\text{m}^2 \text{ s}^{-1}}$
	β-Co	1768	83	283.4	19.3	0.35
	γ-Fe [†]	1805	49	284.1	18.9	0.29
	Pd	1825	20.5	266.3	17.6	0.49
	Th	2023	120	319.7	19.0	6.6
	Pt	2046	22	278.4	16.4	0.17
tet*	β-Sn	505	c 770	107.1	25.5	0.0064
			⊥ c 1070	105.0	25.0	0.015
diamond cubic	Ge	1211	440	324.5	32.3	4.4×10^{-5}
	Si	1683	0.9×10^6	496.0	35.5	3.6×10^{-4}

Isotopy Fe

All isotopes of Iron have 26 protons. Therefore, they are **chemically identical**. On the other hand, the nuclear properties among isotopes can be **very different**.

Mass=55.845 is the abundance-averaged mass of the stable isotopes of Iron

26p 28n Fe-54 STABLE	26p 29n Fe-55 2.7 years	26p 30n Fe-56 STABLE	26p 31n Fe-57 STABLE	26p 32n Fe-58 STABLE	26p 32n Fe-59 44 days	26p 33n Fe-60 1E6 years
-------------------------------	----------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	----------------------------------

Each iron isotope has a different number of neutrons

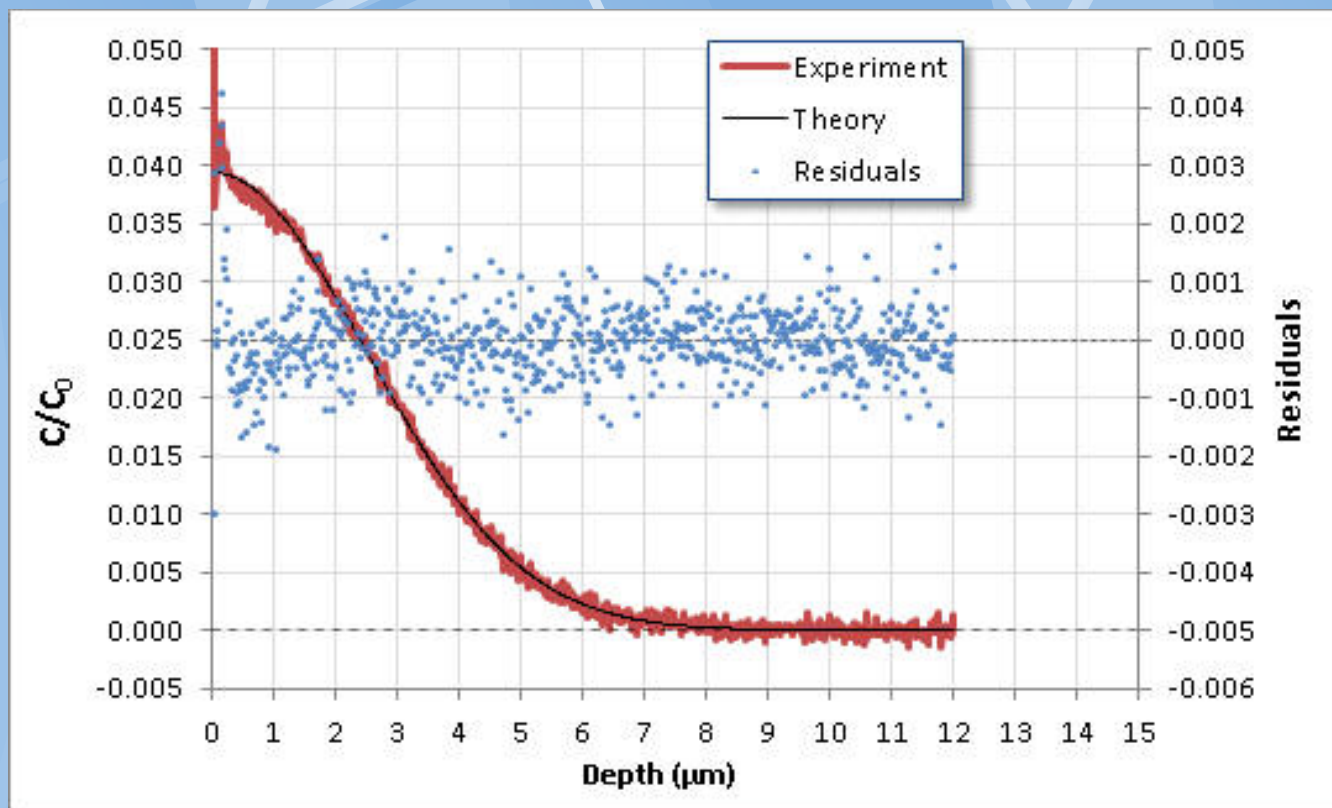
Unstable isotopes decay in one way or another.

This one emits an electron from the nucleus (called a beta-particle), converting a neutron into a proton and becoming Cobalt-59, with 27 protons and 31 neutrons.

It does this with a half-life of 44 days. So after 44 days, half of your Iron-59 would have turned into Co-59, which is stable.

Experimentální měření autodifúze

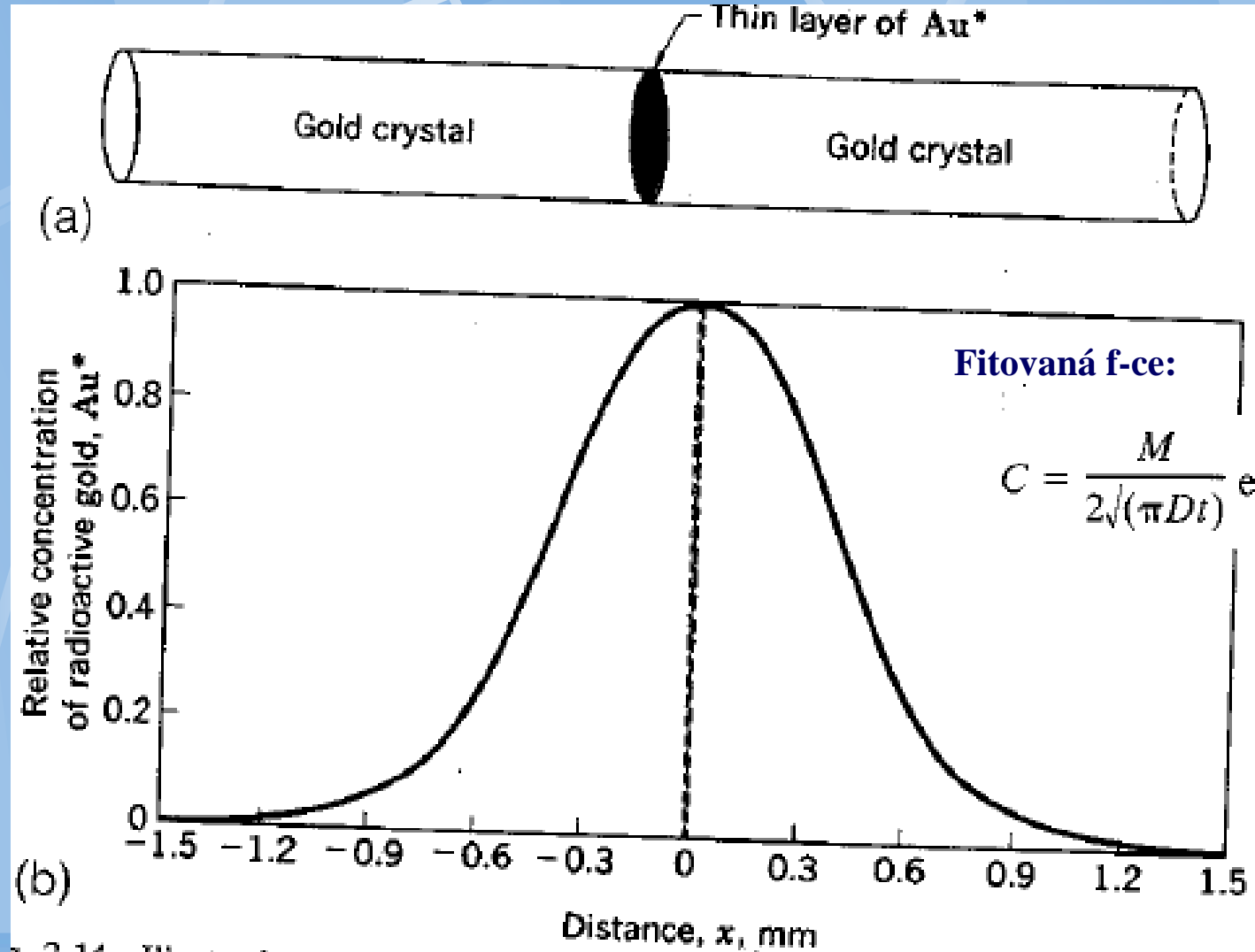
Metoda měření aktivity obrušovaného vzorku

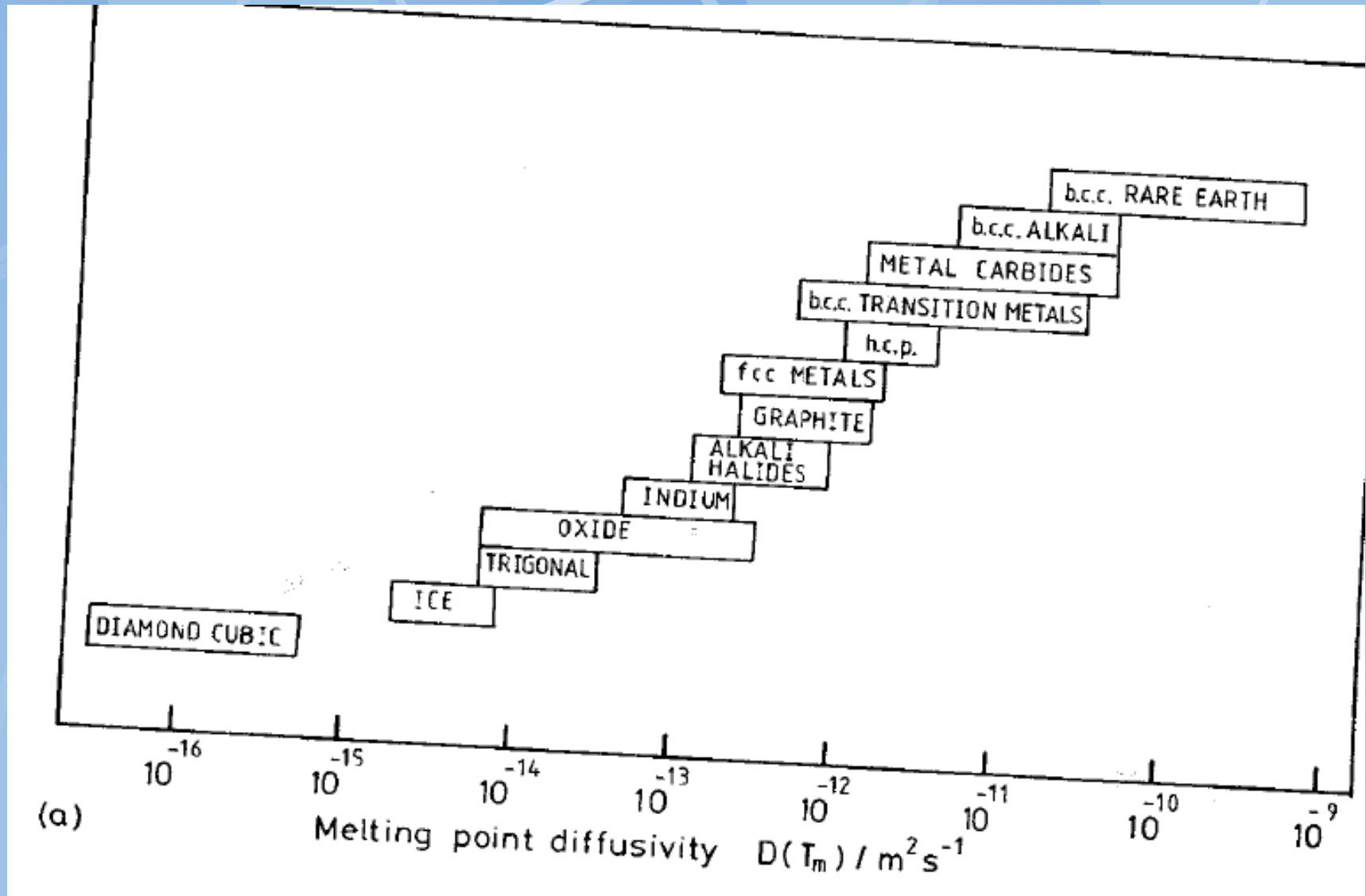
Používání isotopů,
měření aktivity
odbrušovaných vrstev,
fitování.

Měření autodifúze

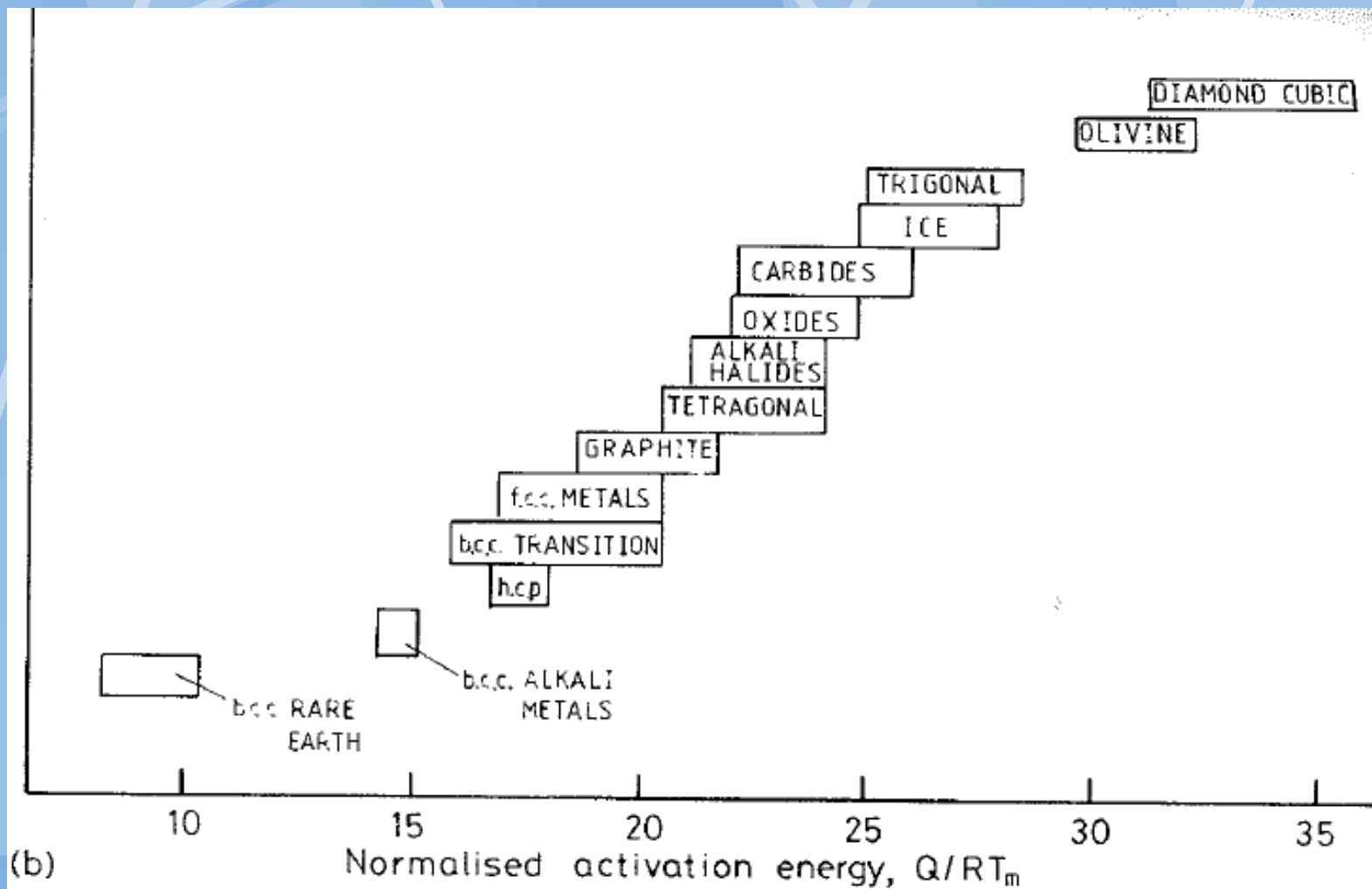
M...hmotnost
napařeného
isotopu

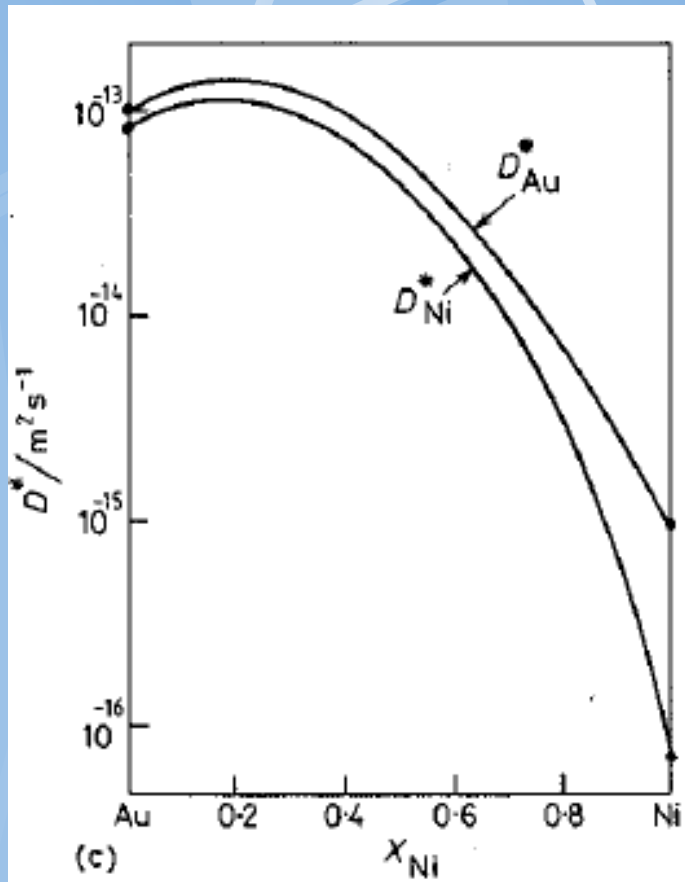
Autodifúze blízko bodu tání

Normalizovaná aktivační energie autodifúze

Stopová difúze v binárních soustavách

**Experiment a vyhodnocení viz.
koeficient autodifúze.**

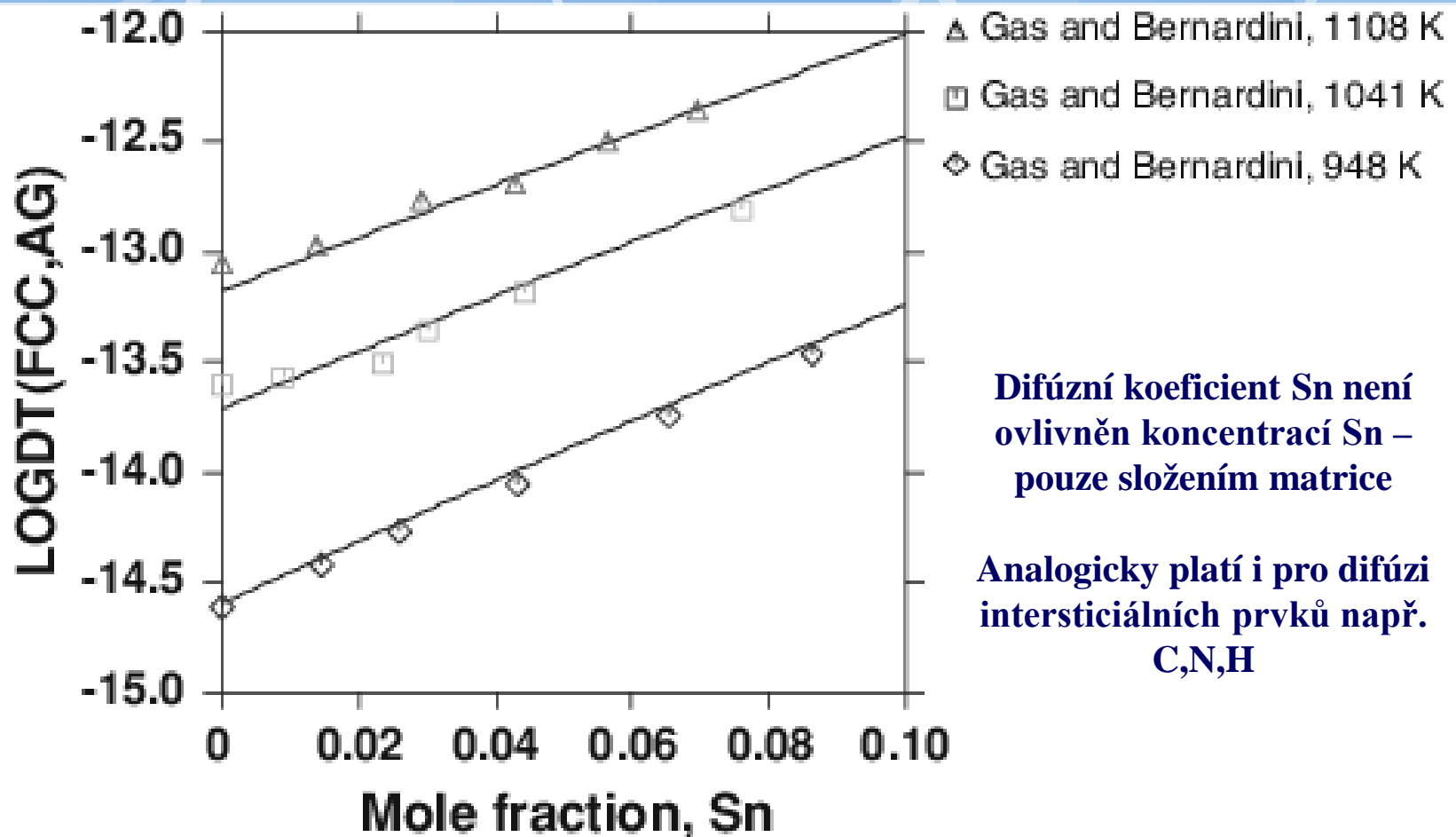
$$C = \frac{M}{2\sqrt{(\pi Dt)}} \exp\left(-\frac{x^2}{4Dt}\right)$$

$$D_B^* = M_B^* RT = M_B RT$$

**Koef. Chemické difúze
(okraje= stopová difúze
a autodifúze)**

Stopová difúze $c_i \rightarrow 0$

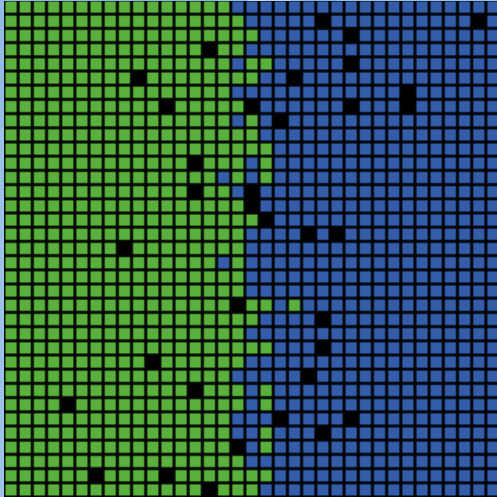
Koeficient stopové difúze Sn v FCC Ag

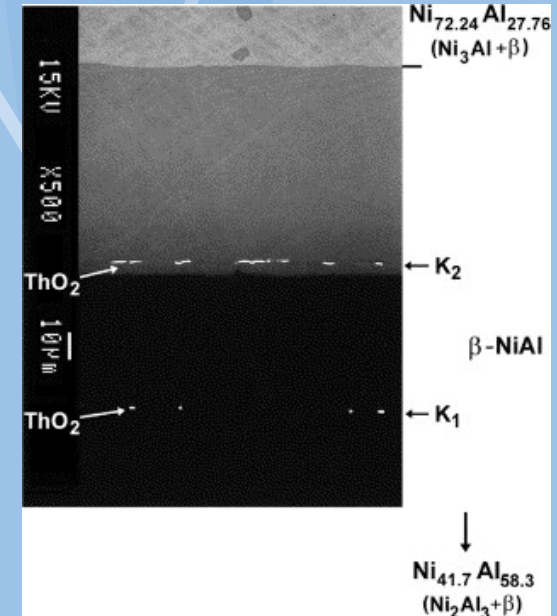
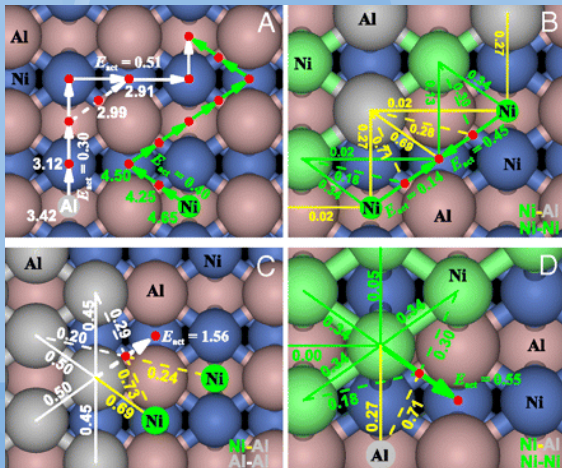
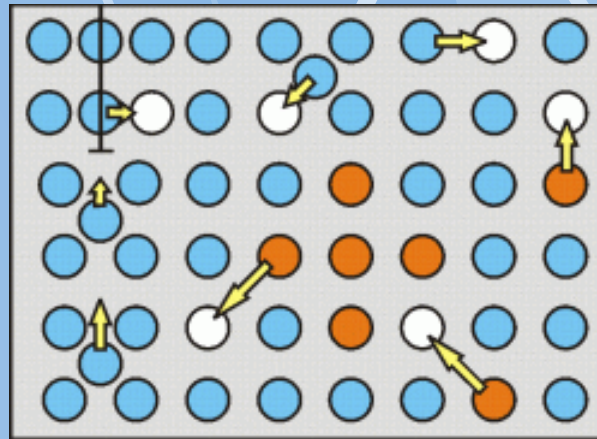

Difúze v substitučních slitinách

Aproximace

Skutečnost
(vícefázové
soustavy):

Látkové toky v binární soustavě

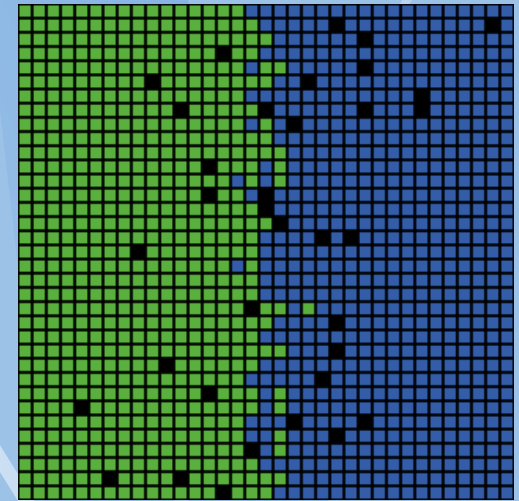
Látkové toky přes danou
krystalovou rovinu

$$J_A = -D_A \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

$$J_B = -D_B \frac{\partial C_B}{\partial x}$$

$D_A, D_B \dots$ intrinsic (vnitřní)
diffusion coefficient, nebo
také mřížkové (lattice) dif.
Koef.

Lattice frame of reference

Platí:

$$C_0 = C_A + C_B$$

$$\frac{\partial C_A}{\partial x} = -\frac{\partial C_B}{\partial x}$$

Tedy:

$$J_A = -D_A \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

$$J_B = D_B \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

Obvykle:

$$D_A > D_B$$

A pak:

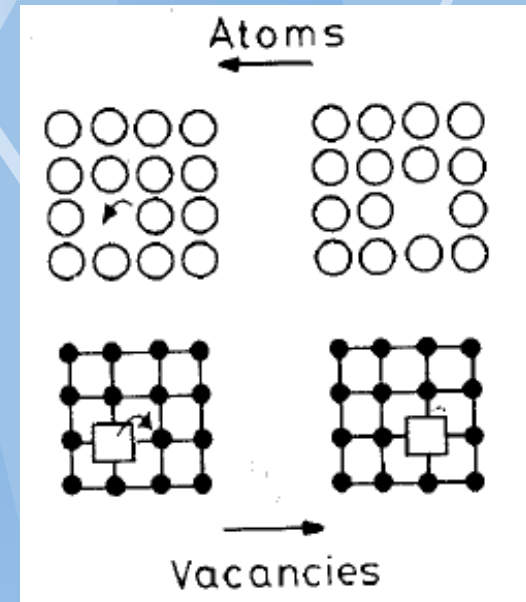
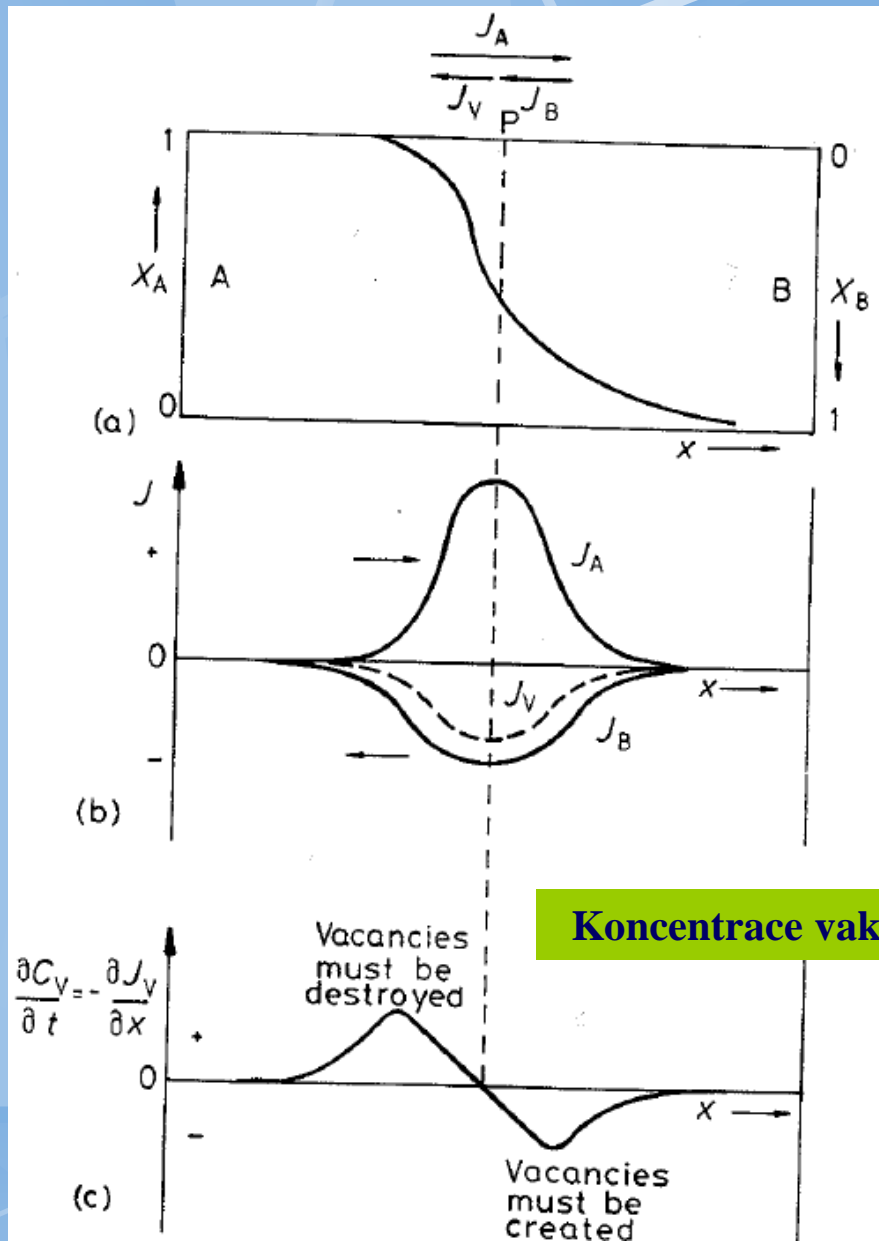
$$|J_A| > |J_B|$$

To vede k:

$$J_v = -J_A - J_B$$

Nerovnost toků $J_A \neq J_B$

Tok složky (A,B) vyvolává tok vakancí:

Proto:

$$J_V = (D_A - D_B) \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

Koncentrace vakancí se snaží dosáhnout rovnovážné hodnoty X_{Va}^E

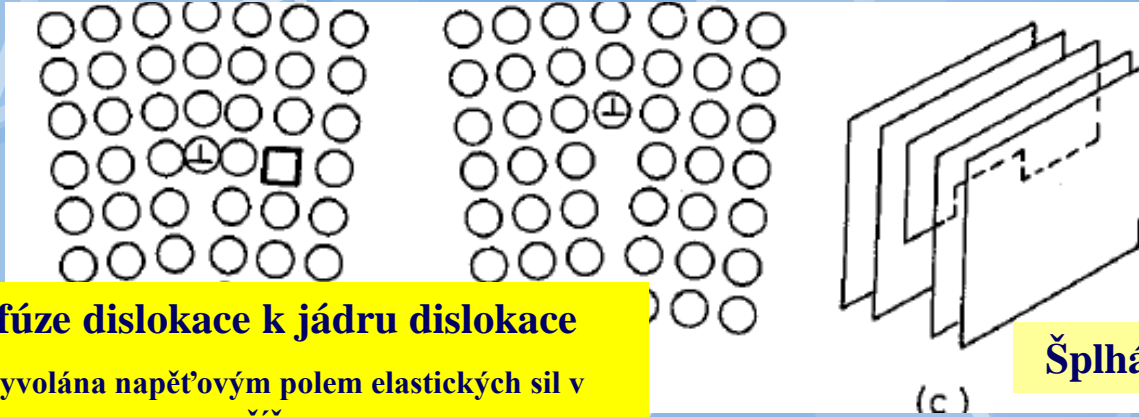
Rychlost vzniku či anihilace V_a je v různých místech vzorku odlišná a je dán vztahem:

$$\frac{\partial C_V}{\partial t} = -\frac{\partial J_V}{\partial x}$$

Důsledky vzniku a zániku vakancí při difúzi

Dislokace: Zdroj a nor (ponor) vakancí

Nory a zdroje vakancí

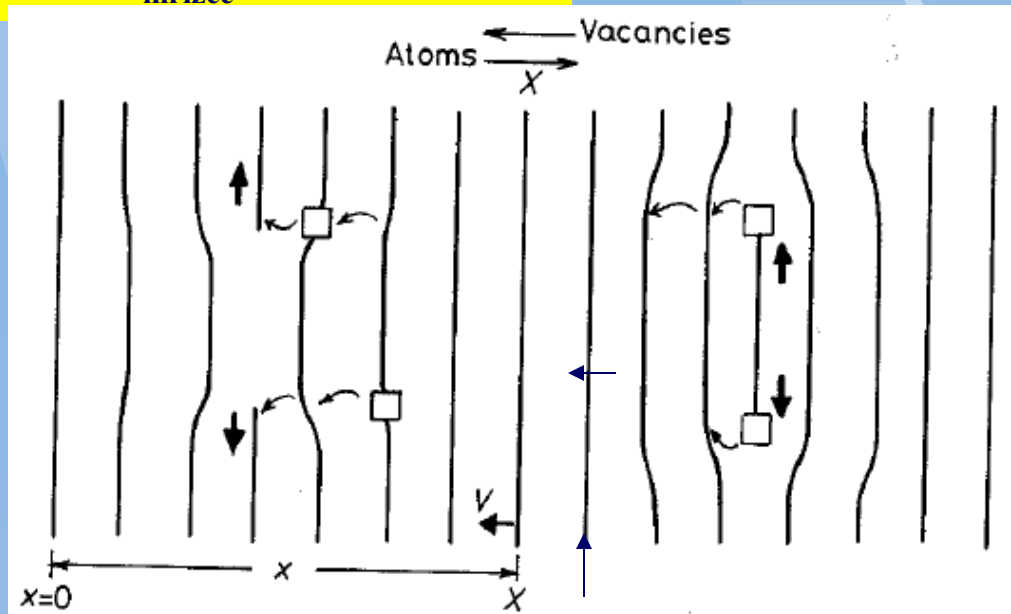

Difúze dislokace k jádru dislokace

Je vyvolána napěťovým polem elastických sil v mřížce

Šplhání dislokace

Vznik krystalových rovin

Zánik krystalových rovin

Posun mřížky vůči koncům vzorku.

Vyjádření rychlosti driftu mřížky

Za časový okamžik δt Projde objem $A v \cdot \delta t$ obsahující $A v \cdot \delta t \cdot C_0$ atomů

Toto množství atomů bylo přemístěno díky toku vakancí, které prošly rovinou A za δt : $J_v A \cdot \delta t$,

Proto po úpravách :

$$J_v = C_0 v$$

Jeli:

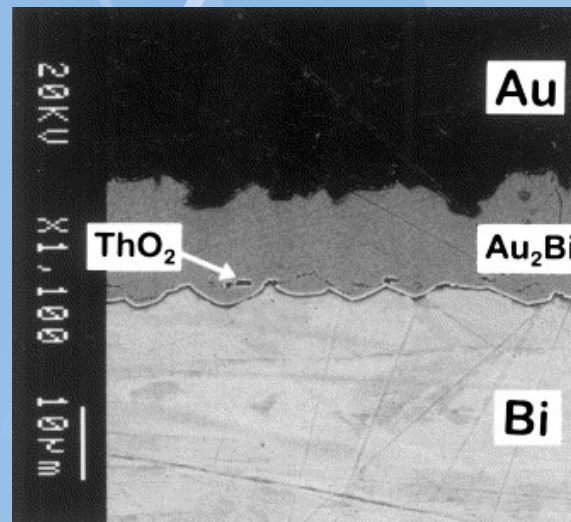
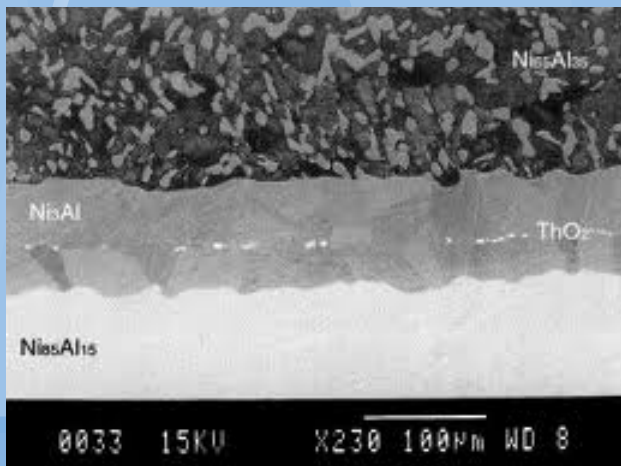
$$J_v = (D_A - D_B) \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

Rychlost posuvu mřížky (drift) je proto:

$$v = (D_A - D_B) \frac{\partial X_A}{\partial x}$$

Kde X_A vzniklo jako: $X_A = C_A / C_0$

Měření driftu mřížky:

Bi difunduje do Au podstatně rychleji (za vzniku Au₂Bi) nežli Au do Bi

Vliv drifu na mřížkový tok

Príspevky: Mřížkový tok $\dot{J}_A = -D_A \partial C_A / \partial x$

Zdánlivý tok daný driftem mřížky: $v \cdot C_A$

Celkový tok:

$$J'_A = -D_A \frac{\partial C_A}{\partial x} + v C_A$$

Doplníme za zdánlivý tok a získáme:

$$J'_A = -(X_B D_A + X_A D_B) \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

Kde: $X_A = C_A / C_0$ and $X_B = C_B / C_0$

Použijeme: $\tilde{D} = X_B D_A + X_A D_B$

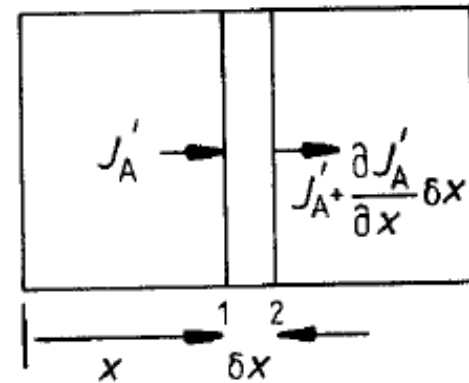
Obdržíme 1. Fickův zákon ve tvaru:

$$J'_A = -\tilde{D} \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

interdiffusion coefficient $\tilde{D}$

(tj. Koeficient vzájemné difúze)

Sample (i.e. laboratory)
frame of reference

Koeficient vzájemné difúze

(Koeficient vzájemné difúze)

interdiffusion coefficient $\bar{D}$

Pro

Sample frame of reference

$$J'_A = -\bar{D} \frac{\partial C_A}{\partial x} \quad (1) \quad \text{Platí současně}$$

$$J'_B = -\bar{D} \frac{\partial C_B}{\partial x} = \bar{D} \frac{\partial C_A}{\partial x}$$

Tj. $J'_B = -J'_A$

Spojíme-li (1) s

$$\frac{\partial C_A}{\partial t} = -\frac{\partial J'_A}{\partial x}$$

Získáme 2. Fickův zákon pro substituční slitiny ve tvaru

$$\frac{\partial C_A}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\bar{D} \frac{\partial C_A}{\partial x} \right)$$

kde

$$\bar{D} = X_B D_A + X_A D_B$$

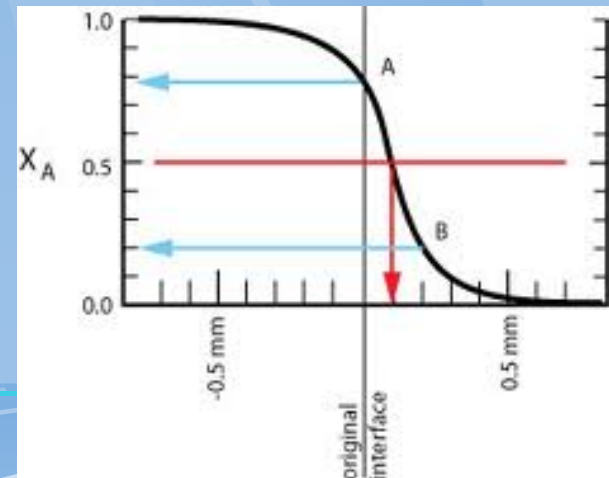
Darkenova rovnice

Pro intersticiální slitiny (nedochází k driftu mřížky) a platí:

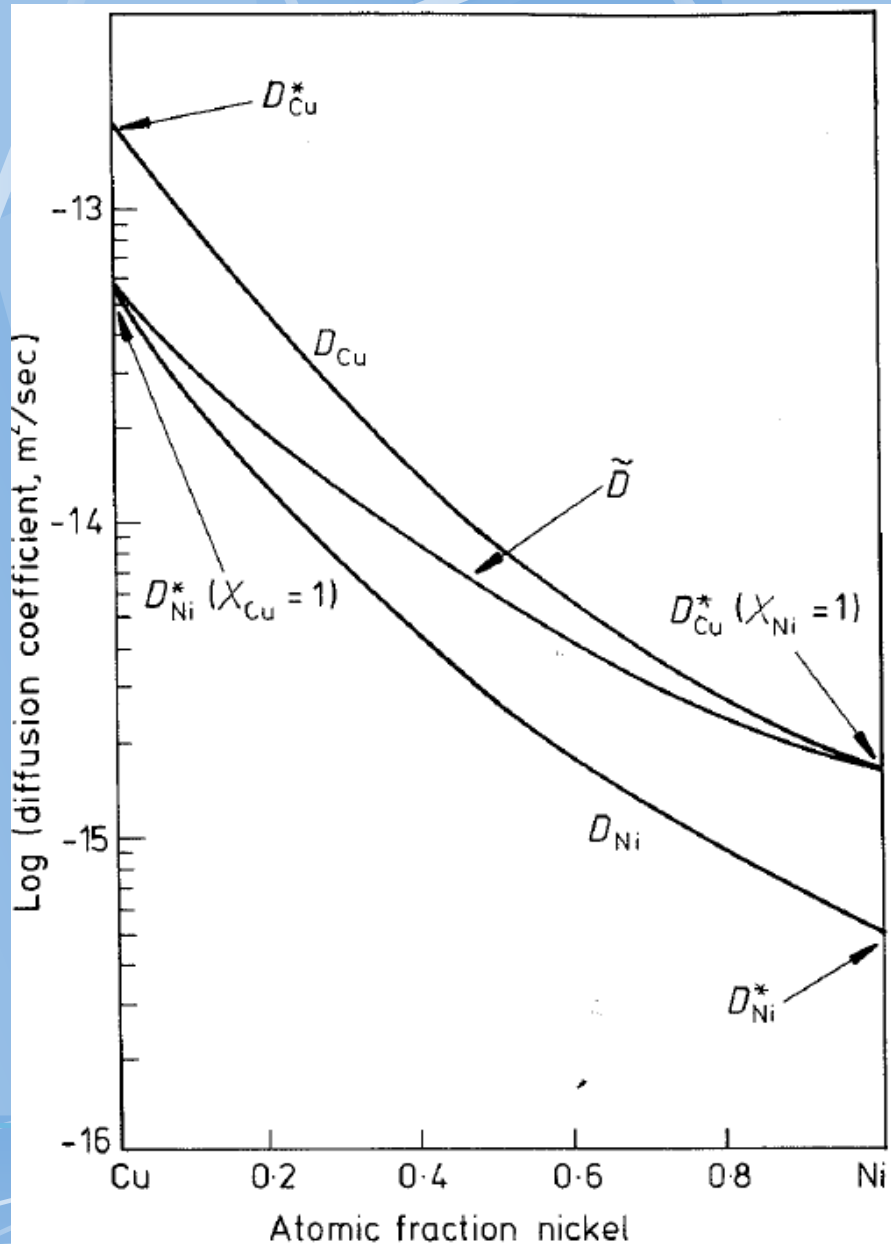
$$\bar{D} = D_B$$

Pro malé koncentrace X_B Darkenova závislost u substitučních slitin jde k jednoduchému tvaru (viz intersticiální difúze, tzv. koef stopové difúze).

Pro koncentrované slitiny D_A a D_B se měří ze znalosti driftu za pomoci markerů

Relace difúzních koeficientů

Platí:

$$\tilde{D} = X_B D_A + X_A D_B$$

$$\tilde{D} = \tilde{D}_0 \exp \frac{-Q}{RT}$$

$$D_A = D_{A0} \exp \frac{-Q_A}{RT}$$

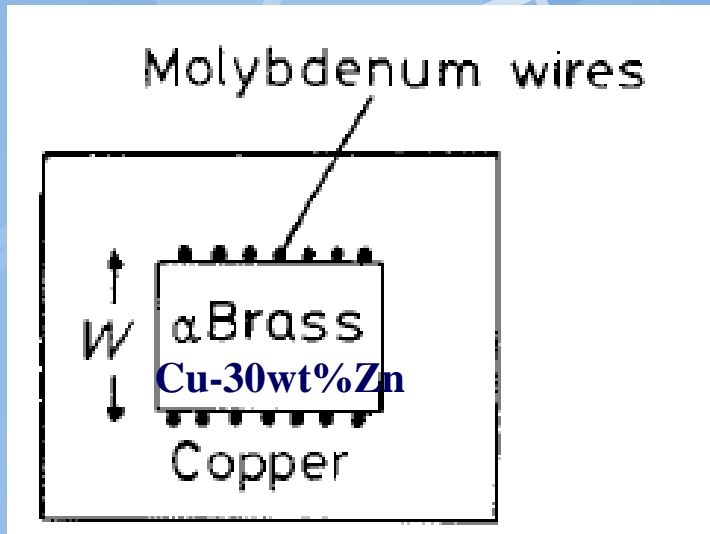
$$D_B = D_{B0} \exp \frac{-Q_B}{RT}$$

Předexponenciální faktory a aktivační energie jsou nejisté, protože jsou vzájemně provázané.

Kirkendalův efekt (1947)

Dvojitý difúzní pár Cu/Cu₃₀Zn

Mo drátky se přibližovaly

neboť $D_{Zn} > D_{Cu}$

Ernest Kirkendall

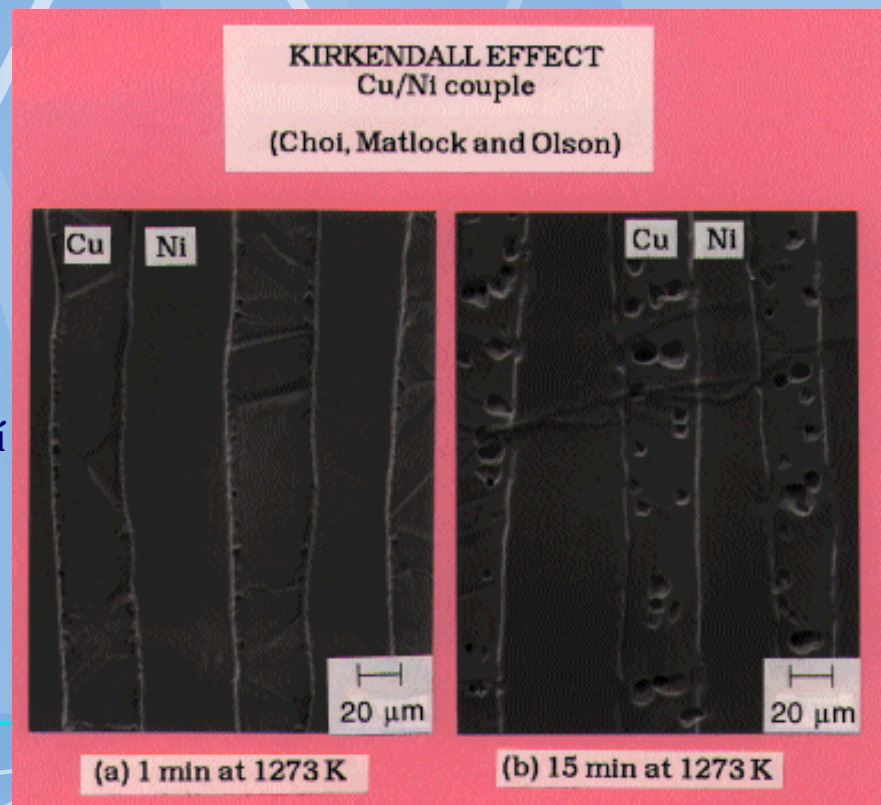
Vícevrstvý difúzní pár Cu/Ni

Kirkendal CuNi multi couple

Vznik pórů (pro zachování X_{Va}^E) -agregace vakancí

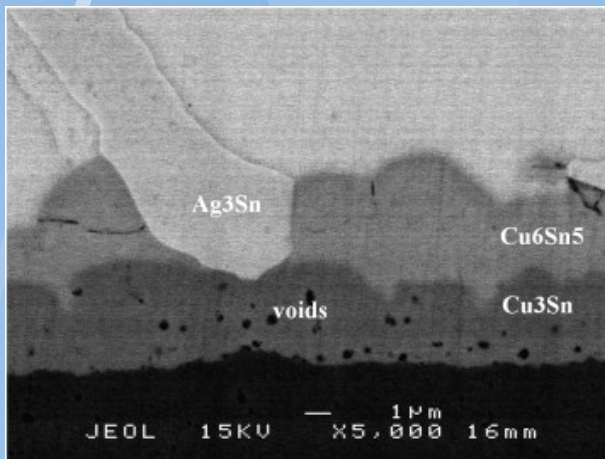
Změna tloušťky prstvy Cu a Ni je menší nežli teoretická

Tj. s anihilací vakancí je to složitější

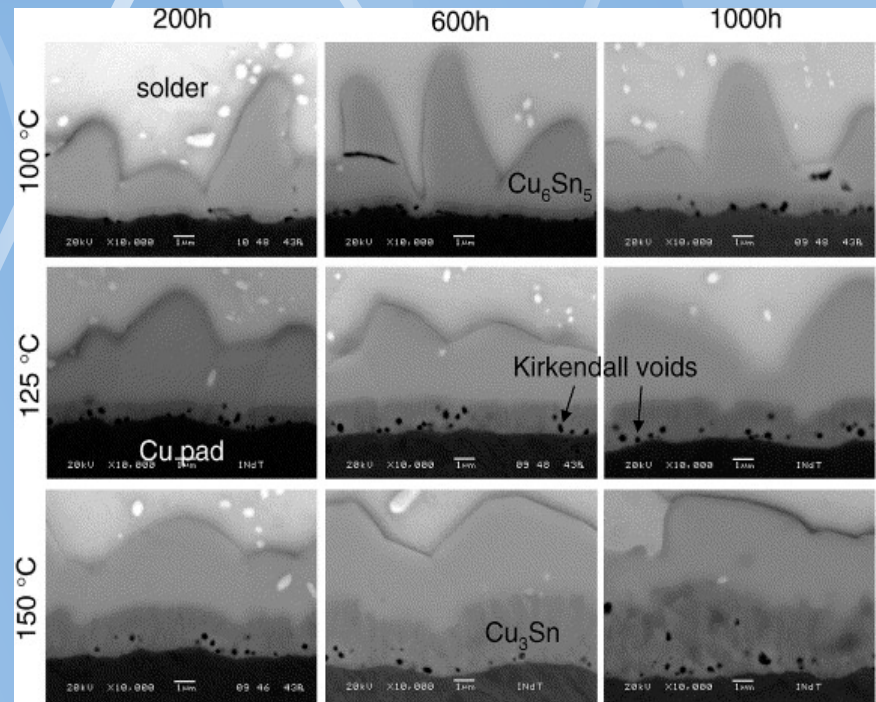

Mechanisms of vacancy annihilation

1. Annihilation (occurrence of local compressive and tensile stresses, plastic local deformation, ... + further consequences)
2. Aggregation (on impurities and defects, occurrence of pores, non-stoichiometric diffusion equations)
3. **Reality: something between 1 and 2**
4. **Significant technological problems**

750 cycles of thermal stress

Diskuse

DICTRA a tok vakancí

Analogie s vedením tepla, numerické řešení difúze a tepla v EXCELU

